Maashorst2050

Kompas voor de toekomst

maashorst

Voorwoord

Samen op weg naar Maashorst 2050

Hoe wonen en werken we in Maashorst in 2050? Hoe zien onze dorpen, onze natuur en onze gemeenschappen eruit? Hoe zorgen we goed voor onze gezondheid, ons voedsel en de aarde om ons heen? En welke rol speelt technologie, zoals kunstmatige intelligentie, in ons dagelijks leven?

De wereld verandert snel. Denk aan klimaatverandering, nieuwe technologieën, een veranderende economie en een samenleving die in beweging is. Juist daarom is het belangrijk dat we als Maashorst vooruitkijken. We weten natuurlijk niet precies hoe de toekomst eruitziet. Maar door nu na te denken over waar we naartoe willen, kunnen we samen richting geven aan de keuzes van morgen.

Maashorst2050 is geen vastomlijnd plan, maar een inspirerend kompas. Het helpt ons koers te houden én ruimte te laten voor nieuwe inzichten. Zo bouwen we aan een sterke toekomst op basis van alles wat Maashorst vandaag al zo bijzonder maakt.

In de afgelopen maanden zijn raadsleden, jongeren, ambtenaren en andere betrokkenen samen op ontdekkingsreis gegaan naar het Maashorst van 2050. We hebben gekeken naar grote trends, onze eigen kracht als gemeente, en wat er nodig is om stap voor stap die toekomst dichterbij te brengen. Daarbij hebben we niet opnieuw het wiel uitgevonden: eerder gemaakte plannen, visies en toekomstverkenningen vormen de basis waarop we voortbouwen.

Met dit toekomstkompas in handen kunnen we als bestuur, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners samen in gesprek blijven over waar we naartoe willen. De wereld verandert en wij veranderen mee – bewust, met visie en met elkaar.

Daarom nodigen we iedereen uit om regelmatig met ons de toekomst in te blijven stappen. Om samen te blijven ontdekken, leren en bijsturen. Zo zorgen we ervoor dat Maashorst ook in 2050 een plek is waar het goed wonen, werken en leven is – voor iedereen.

Hans van der Pas
Burgemeester

Inhoud

1. Kompas op weg naar Maashorst2050 4

2. Het kompas 7

5 bewegingen:

1. Op naar een gezonde economie 8
2. Op naar verwevenheid met de natuur 14
3. Op naar een gezamenlijk thuis 20
4. Op naar samen wel zijn 27
5. Op naar samen mogelijk maken 34

3. Mijn verhaal: het DNA van Maashorst 40

De zes kernen van Maashorst 44

Nawoord – Samen koers houden richting 2050 48

Bijlage – De wereld in 2050 49

10 megatrends:

1. Globalisering 51
2. Bewust consumeren 53
3. Diversiteit & inclusiviteit 55
4. Focus op gezondheid 57
5. Kunstmatige Intelligentie 59
6. Individualisme & collectivisme 61
7. Duurzaamheid & klimaatverandering 63
8 Technologisering 65
9. Verstedelijking 67
10. De virtuele wereld 69

Klik op de inhoud om naar het onderwerp van je keuze te gaan.
Terug naar de inhoud kan via deze pijl onderaan de pagina.

maashorst

Kompas op weg naar Maashorst2050

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo. Klimaatverandering, technologische innovaties, demografische verschuivingen en veranderende waarden in de samenleving dwingen ons als gemeente om vooruit te kijken. Wat voor gemeenschap willen wij zijn in 2050? Hoe zorgen we ervoor dat Maashorst een fijne plek blijft om te wonen en te werken? En een streek blijft waar je graag komt om te verblijven?

Ontstaan uit toekomsttrends

Om een beeld van 2050 te krijgen, hebben we allereerst 10 megatrends verkend. Deze megatrends zijn wereldwijde ontwikkelingen op het gebied van technologie, ecologie, demografie, economie en samenleving. Ze omschrijven brede toekomstbeelden die we hebben gespiegeld aan de lokale kracht en opgaven van gemeente Maashorst.

Deze trends helpen ons om vooruit te kijken en ons een voorstelling te maken van hoe de wereld er in 2050 uit zou kúnnen zien. Ze geven richting en houvast bij het nadenken over de toekomst, zonder vaste voorspellingen te doen. In plaats daarvan zijn het onderbouwde verkenningen, gebaseerd op signalen en ontwikkelingen die we vandaag al zien of die zich momenteel aandienen. Zo verruimen we onze denkkaders en verkennen we actief verschillende mogelijke toekomsten.

In de bijlage worden de 10 megatrends toegelicht, elk met een inhoudelijke beschrijving en voorbeelden van ontwikkelingen die we vandaag al kunnen waarnemen. Hoewel deze ontwikkelingen nu vaak nog uitzonderlijk of kleinschalig zijn, geven ze een indruk van wat in de toekomst mogelijk als normaal en alledaags wordt beschouwd.

Passend bij ons DNA en wat er al is

Met die toekomst van 2050 in het achterhoofd kijken we ook naar het DNA van Maashorst: de kracht, karaktereigenschappen en geschiedenis van de gemeente en haar mensen. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren ook al richtingen bepaald in gemeentelijke visies en beleidsstukken meegenomen. Denk hierbij aan al vastgestelde visies op thema's zoals wonen, economie, duurzaamheid en sociale samenhang. En de opgehaalde beelden uit ons eerdere toekomsttraject 'Tijd voor Toekomst' zijn meegenomen, zoals de opbrengsten uit de dialoogtafels met partners over Possible Landscapes. Door voort te bouwen op bestaand beleid, wordt de continuïteit bewaakt en ontstaat tegelijkertijd ruimte voor vernieuwing. Door deze drie gezichtspunten (de trends, het DNA en bestaand beleid) bij elkaar te brengen, kunnen we onze richting voor de toekomst bepalen. Samen geven deze ingrediënten antwoord op de vragen: wat hebben we hier in Maashorst – in onze mensen, onze natuur en onze dorpen – om met vertrouwen richting te geven aan die toekomst? Wat maakt ons sterk, wendbaar en veerkrachtig in een wereld vol verandering? In hoofdstuk 3 is het DNA van Maashorst geschetst.

Een Kompas als handvat

De trends die onze toekomst waarschijnlijk zullen vormen, bieden niet alleen uitdagingen, maar vooral ook kansen. We beschikken niet over een glazen bol om exact te voorspellen hoe de wereld er in 2050 uit zal zien. Wel kunnen we vandaag al bepalen wat voor gemeente we dan willen zijn. Door nu bewuste keuzes te maken, leggen we de basis voor die gewenste toekomst. De toekomst van Maashorst is immers geen toeval; zij ontstaat door de koers die wij nu samen uitstippelen. Om ons hierbij te helpen, hebben we een toekomstvisie ontwikkeld die fungeert als een Kompas. Dit Kompas geeft richting en houvast en bestaat uit vijf bewegingen die samen de koers bepalen die Maashorst van nu tot 2050 wil varen.

Vijf bewegingen voor de toekomst

Het Kompas bestaat uit drie onderdelen: in het hart staat de identiteit en het DNA van Maashorst, wie zijn we nu en wat is onze kracht? In de buitenring staan tien mondiale megatrends die van invloed gaan zijn op onze toekomst. Vanuit het hart ontstaan vijf bewegingen die Maashorst kan maken om klaar te zijn voor de ontwikkelingen die op ons afkomen.

De vijf bewegingen zijn:

- Op naar een gezonde economie
- Op naar verwevenheid met de natuur
- Op naar een gezamenlijk thuis
- Op naar samen wel zijn
- Op naar samen mogelijk maken

Inspiratie en handvat

Samen vormen deze vijf bewegingen een inspirerend en richtinggevend Kompas om proactief te kunnen handelen in een wereld die snel verandert. Het biedt een praktisch handvat bij het maken van keuzes voor de toekomst van Maashorst, specifiek voor bestuurders en beleidsmakers. Of het nu gaat om ruimtelijke ontwikkeling, sociaal beleid, economie of duurzaamheid, het Kompas biedt een koers en geeft daarmee input voor beleid, projecten en keuzes op alle niveaus. Met hulp van AI zijn beelden gemaakt om te verbeelden hoe Maashorst er in 2050 uit kan zien. Deze dienen als inspiratie.

De vijf richtingen zijn daarbij ook niet los te zien van elkaar, ze hebben invloed op elkaar. De ontwikkelingen waarmee we in Maashorst te maken krijgen, zijn complex en raken altijd meerdere beleidsterreinen. Je gebruikt het Kompas door steeds opnieuw kijken hoe initiatieven en plannen bijdragen aan de bewegingen. Het gaat daarbij niet per se om concrete einddoelen, maar vooral om het versterken van de gewenste richting. Het is een uitnodiging om keuzes te maken die passen bij de lange termijn, bij de unieke identiteit van Maashorst én bij de maatschappelijke opgaven die op ons afkomen.

Levend document

We kunnen de toekomst niet voorspellen, dus het Kompas is geen statisch eindplaatje dat in beton gegoten is. Onze wereld verandert tenslotte razendsnel. Dat vraagt van ons dat we flexibel en wendbaar blijven en proactief blijven reageren. Dat zijn belangrijke kwaliteiten en vaardigheden om in te kunnen spelen op de toekomst. Het Kompas biedt daarmee een richting voor de toekomst en behoudt die functie door trends en ontwikkelingen periodiek opnieuw samen onder de loep nemen en de richtingen aan te blijven scherpen. Daarnaast biedt het kompas een stevige basis om continu bij het ontwikkelen van nieuw beleid na te gaan of de keuzes die we in het hier en nu maken, passen bij de beweging die we willen maken. Zo beweegt en groeit de gemeente mee zonder de koers uit het oog te verliezen.

Het Kompas

In het jaar 2050 is Maashorst uitgegroeid tot een gemeenschap waar de focus op vijf bewegingen samen een krachtige transformatie heeft voortgebracht.

5 bewegingen

1. OP NAAR EEN GEZONDE ECONOMIE
2. OP NAAR VERWEVENHEID MET DE NATUUR
3. OP NAAR EEN GEZAMENLIJK THUIS
4. OP NAAR SAMEN WEL ZIJN
5. OP NAAR SAMEN MOGELIJK MAKEN

Met de ontwikkeling van een gezonde economie zet Maashorst in op lokale, circulaire productie en slimme innovaties in de sectoren agrofood, zorg en recreatie.

De gemeente ontwikkelt zich als een natuurlijke gemeente, waarbij verwevenheid met de natuur als leidend principe geldt. Dat wil zeggen natuurinclusief bouwen, circulaire landbouw en leefomgevingen die in balans zijn met het ecosysteem.

Maashorst is een gezamenlijk thuis, met dorpskernen die hun eigen identiteit koesteren en tegelijkertijd samenwerken aan voorzieningen, flexibele woonvormen en toegankelijke mobiliteit.

Inwoners voelen zich hier verbonden met hun leefomgeving én met elkaar. Gezondheid en welzijn zijn leidende principes in een samenleving die kiest voor samen wel zijn.

Technologie ondersteunt hier het dagelijks leven, maar echt menselijk contact staat nog steeds centraal. Dit alles wordt waargemaakt vanuit een cultuur van samen mogelijk maken, waarin inwoners, bedrijven en de gemeente verantwoordelijkheid delen, ruimte krijgen om initiatief te nemen en samenwerken in het Huis van de Gemeenschap (het gemeentehuis).
Deze vijf bewegingen hebben geleid tot een wendbaar, verbonden en veerkrachtig Maashorst. Een gemeente waar leefkwaliteit, duurzaamheid en betrokkenheid de basis vormen voor een gezonde toekomst.

1

Toekomstbeeld van de wereld

In 2050 leven we in een wereld waarin vanzelfsprekendheden zijn verdwenen. Grondstoffen voor producten zijn schaars, weers-omstandigheden zijn steeds extremer, er is een tekort aan drinkwater en voedsel is daardoor kostbaarder. Men gaat daarom steeds slimmer, efficiënter en zorgvuldiger om met de middelen die we hebben. Door geo-politieke spanningen is de focus verschoven naar de lokale productie en zelfvoorziening, met duurzame energieopwekking als essentieel onderdeel. In deze veranderende wereld is het belang van een circulaire economie steeds duidelijker: een systeem waarin hergebruik, minimale verspilling en gesloten kringlopen centraal staan. **Op naar een gezonde economie.**

Circulair en zelfvoorzienend Maashorst

In 2050 heeft ook Maashorst een circulaire en zelfvoorzienende economie. Hier zijn vindingrijke ondernemers, groot en klein, aan de slag gegaan om slimmer om te gaan met het (her)gebruik van grondstoffen. Met het oog op geopolitieke ontwikkelingen hebben we gezorgd voor strategische onafhankelijkheid op het gebied van energie, water en (voedsel)voorraden. Op regionaal niveau voorzien we nu grotendeels in de eigen energiebehoefte. Door goede regionale samenwerking maken we gebruik van verschillende duurzame energiebronnen. Samen hebben we een toekomstbestendige energieinfrastructuur aangelegd. Maashorstenaren hebben de mindset om te blijven innoveren en te ontwikkelen. Als gemeente geven wij de ruimte voor die ontwikkelingen mits het bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners en het in harmonie is met onze natuur.

Kijkend naar onze kracht als Maashorst, focussen we op drie thema's, omdat deze bij ons passen en nieuwe, slimme oplossingen vroegen. Het gaat om de thema's: agrofood, zorgeconomie en natuurinclusieve recreatie en toerisme.

OP NAAR EEN GEZONDE ECONOMIE

Trends

Globalisering | Duurzaamheid & klimaatverandering

Bewust consumeren | Technologisering

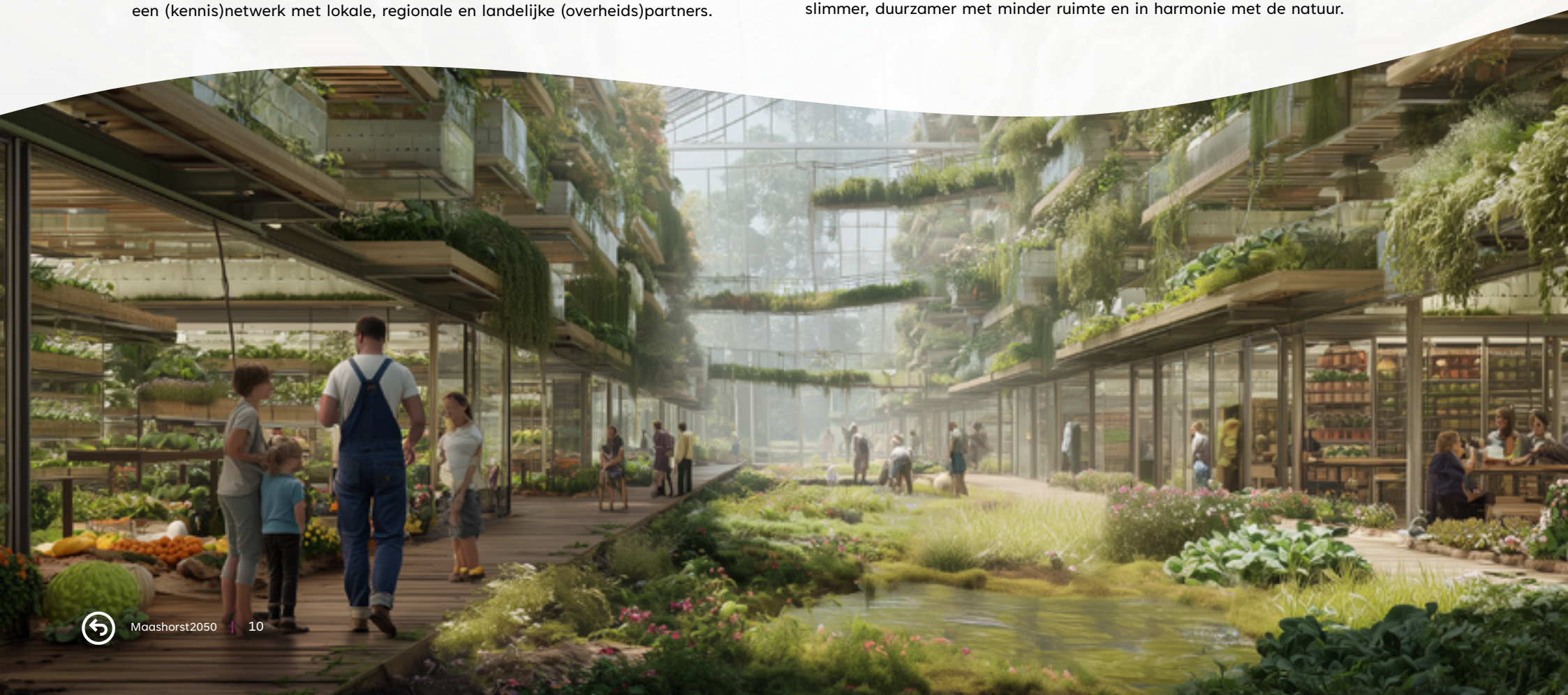

1 – OP NAAR EEN GEZONDE ECONOMIE

Thema 1 - Agrofood: Op naar duurzaam voedsel produceren

In Maashorst experimenteren boeren in toekomstbestendige en innovatieve landbouw. Daarbij houden we rekening met de grenzen van wat de bodem aan kan. Hierdoor zijn ook andere teelten ontstaan. We hebben een netwerk van succesvolle, innovatieve, toonaangevende agrarische bedrijven opgebouwd. Zij houden zich bezig met regeneratieve landbouw en eiwittransitie en hebben daarin nieuwe businessmodellen ontwikkeld. We maken onderdeel uit van een (kennis)netwerk met lokale, regionale en landelijke (overheids)partners.

Voedselproductie vindt zoveel als mogelijk verticaal plaats, geïntegreerd in circulaire systemen en op- of tussen bestaande gebouwen. Op deze manier kunnen we voedsel produceren en is de druk op beschikbare ruimte kleiner. We combineren deze bedrijfstak met educatie en maatschappelijke voorzieningen. Ondernemers en inwoners werken samen in korte ketens en delen verantwoordelijkheid voor landschap, gezondheid en klimaat. Zo produceren we slimmer, duurzamer met minder ruimte en in harmonie met de natuur.

1 –OP NAAR EEN GEZONDE ECONOMIE

Thema 2 - Zorgeconomie: Op naar een gezond leven

Samen met het streekziekenhuis, zorgorganisaties en technologiepartners hebben we in Maashorst nieuwe vormen van zorg ontwikkeld die slim, menselijk en dichtbij zijn. Rondom die samenwerking is een krachtig economisch ecosysteem ontstaan, waarin bedrijven, maatschappelijke organisaties, overheden en kennisinstellingen samen innoveren en innovaties toepassen. Digitale consulten, robots die ondersteunen bij dagelijkse zorg, en slimme AI die helpt bij vroege diagnose – het zijn allang geen toekomstbeelden meer, maar dagelijkse praktijk. Dankzij deze technologische vernieuwing is zorg toegankelijker geworden én beter afgestemd op de behoefte van mensen. In Maashorst gaan gezondheid en innovatie hand in hand, als voorbeeldregio voor betaalbare, toekomstbestendige én menselijke zorg.

Thema 3 - Natuurinclusieve recreatie en toerisme: rust als kracht

Gemeente Maashorst is een mozaïek van dorpen en kernen – elk met een eigen verhaal, karakter en charme. In de ene kern beleef je de rijke historie en geniet je van een rustige landelijke omgeving, in de andere geniet je van levendige winkelstraten, gezellige horeca en een breed aanbod aan cultuur. Het centrum van Uden is in 2050 nog steeds het hart van onze gemeente maar is vooral een ‘place to enjoy & to experience’ in plaats van een ‘place to buy’. Een sfeervolle ontmoetingsplek die inwoners en bezoekers trekt om elkaar te ontmoeten, beleven én ontspannen. Tegelijkertijd koesteren we het groene hart van Maashorst: ons oergebied, een uniek landschap waar mens en natuur in balans zijn. Geen massatoerisme, maar ruimte voor rust, verwondering en verbondenheid met de natuur. Bezoekers zijn welkom om te wandelen, fietsen, dineren, een concert te bezoeken, uit te gaan en te overnachten. Dus te verblijven op een manier die past bij onze waarden. Onze innovatieve (agrarische) ondernemers spelen hierop in met duurzame diensten en nieuwe verdienmodellen. Boerderijen worden belevingsplekken, natuur en recreatie vloeien naadloos in elkaar over. Zo blijft Maashorst een gebied om in te wonen, te werken én te genieten – voor inwoners én bewuste bezoekers.

Ontwikkelprincipes voor toekomstplannen

Circulair en zelfvoorzienend zijn onze doelen
We gaan slim om met (her)gebruik van grondstoffen en stimuleren eigen productie van voedsel, energie en materialen. Water en bodem zijn sturend.

Op naar duurzaam voedsel produceren
We stimuleren een innovatieve en natuurinclusieve landbouw waarin voedselproductie, educatie en duurzaamheid samen komen.

We zijn een proeftuin voor innovatieve experimenten
We bieden ruimte aan innovaties van bedrijven waarbij het welzijn van onze inwoners, een gezonde economie en de harmonie met natuur centraal staan.

Op naar een gezond leven
We stimuleren een innovatieve zorgeconomie waarin gezondheid, technologie en menselijkheid samenkomen.

Natuurinclusieve recreatie en toerisme
We ontwikkelen Maashorst als een gebied waar natuur, rust en recreatie in balans zijn – voor bewoners én bewuste bezoekers.

2

Toekomstbeeld van de wereld

In 2050 is het leven onlosmakelijk verbonden met de natuur Klimaatverandering, extreem weer, verlies van biodiversiteit, milieuvervuiling en uitputting van grondstoffen: de consequenties zijn duidelijker dan ooit. Tegelijkertijd ontstaan er nieuwe kansen: door nieuwe technologieën kunnen we de natuur laten floreren, leren we van de natuur en biedt de natuur ons nieuwe oplossingen voor maatschappelijke problemen. Ook is de samenhang tussen natuur en onze gezondheid nog duidelijker geworden. De architectuur verandert mee: steden worden levende systemen, met gebouwen die regeneratief zijn en gebouwd van natuurlijke materialen. **Op naar verwevenheid met de natuur.**

OP NAAR VERWEVENHEID MET DE NATUUR

Trends

Duurzaamheid & klimaatverandering

Bewust consumeren | Verstedelijking

2 – OP NAAR VERWEVENHEID MET DE NATUUR

Natuurlijk Maashorst

In 2050 is Maashorst een gemeente waar mens en natuur onlosmakelijk verbonden zijn. Hier wonen we in het groen. Hier bloeien nieuwe vormen van samenleven op. En bouwen en ondernemen we op een manier die geen afbreuk doet aan de natuur. In Maashorst vinden we het ecosysteem even belangrijk als de mens en de economie.

2 – OP NAAR VERWEVENHEID MET DE NATUUR

Meer ruimte voor wat echt telt

In Maashorst draait alles om slim ruimtegebruik. Daarom benutten we de ruimte in onze gemeente verticaal waar dat kan voor wonen, werken en voedselproductie. Dat betekent: verdicht en de hoogte in waar dat paste. Met betrekking tot woningbouw hebben we gekozen voor verticaal inbreiden van bestaande woongebieden. Het uitgangspunt is verticale voedselproductie, vanuit circulariteit en natuurinclusiviteit. Nu produceren we meer voedsel op minder oppervlakte en met minder belasting voor de natuur. Zo is er meer ruimte over voor dat wat echt telt: Onze eigen gezondheid en onze natuurlijke omgeving.

2 – OP NAAR VERWEVENHEID MET DE NATUUR

De natuur is onze leefomgeving

De straten, parken, scholen, winkelgebieden en werkplekken zijn natuurinclusief. We volgen het water, de ondergronden en het ecosysteem en hebben deze per kern geïntegreerd. De harde grens tussen mens en natuur bestaat in onze gemeente niet meer. We zijn gezond, omdat onze omgeving dat is.

2 – OP NAAR VERWEVENHEID MET DE NATUUR

De natuur als bron van waarde

De natuur, die ons vruchtbare landbouwgrond biedt, een thuis geeft en ons het prachtige oergebied de Maashorst geeft, speelt een cruciale rol in ons welzijn. Met publiek en privaat geld en samenwerking met regio, provincie en partners, hebben we stevig geïnvesteerd in ons ecosysteem en buitengebied.

Onze agrariërs dragen zorg voor het buitengebied, bevorderen de biodiversiteit en zetten zich in voor een vitaal en aantrekkelijk landschap. Zo zorgen we dat we hier kunnen blijven werken, wonen en genieten en de natuur floreert.

Ontwikkelprincipes voor toekomstplannen

We hanteren het principe van water en bodem sturend
De natuurlijke eigenschappen van een gebied zijn leidend bij beslissingen.

Inbreiden voor uitbreiden
Bij voorkeur bouwen en verbouwen we verticaal, zodat woningen, voedselproductie of de opwek van energie zo min mogelijk beslag leggen op ruimte voor onze natuur.

Wat goed is voor onze omgeving, is goed voor onze inwoners
Schone lucht, koelte, ruimte en biodiversiteit zijn basisbehoeften. Elke straat, wijk en kern wordt ecologisch doordacht en ontworpen.

Stimuleren van groene initiatieven
We maken ons hard voor initiatieven die bijdragen aan onze natuurlijke doelen.

3

Toekomstbeeld van de wereld

In 2050 leven we in een wereld die drukker, grijzer en diverser is dan ooit, zo blijkt uit het rapport 'Bevolking 2050 in beeld' (NIDI en het CBS). Nederland telt inmiddels 20 miljoen inwoners. Die toename, veroorzaakt door natuurlijke groei en door migratie, is versterkt doordat een steeds groter deel van de wereld niet meer bewoonbaar is door klimaatverandering. De vraag naar nieuwe woningen is door de groei van het aantal inwoners nog steeds hoog. Steeds meer mensen wonen alleen en het klassieke gezin is niet langer de norm. Ook worden mensen ouder dan ooit tevoren. Dat vraagt om anders denken over wonen. Mensen wonen in 2050 daarom in huizen die meebewegen met hun levensfasen en generaties en die mensen met elkaar verbinden. Wonen draait om meer dan een dak boven je hoofd. Een thuis is een plek waar je je veilig en gezien voelt en waar je een bijdrage kunt leveren en mee kunt doen.
Op naar een gezamenlijk thuis.

OP NAAR EEN GEZAMENLIJK THUIS

Trends
Inclusiviteit & Diversiteit | Verstedelijking
Focus op gezondheid

3 – OP NAAR EEN GEZAMENLIJK THUIS

Één Maashorst met zes gezichten

In 2050 is Maashorst nog steeds één gemeenschap met zes kernen die alle hun eigen identiteit hebben. Hier voelen mensen zich thuis en vinden ze aansluiting bij elkaar. Inwoners van onze kernen nemen steeds meer initiatief om hun eigen woonomgeving in te richten en in hun eigen behoeften te kunnen voorzien.

Ze hebben een oplossing op het gebied van energie georganiseerd met een lokaal energiecollectief. Ook kleinschalige zorg organiseren ze in hun eigen wijk en buurt. De gemeente faciliteert en het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties doen volop mee.

Onderscheidend door voorzieningen

Het centrum van Uden is nog steeds het hart van onze gemeente, met een breed aanbod van horeca en winkels met veel groen voor de noodzakelijke verkoeling. Tijdens markten en evenementen treffen inwoners elkaar op de lokale pleinen. In de zes kernen kunnen inwoners terecht bij hun huisarts, bakker en een door buurtbewoners gerunde supermarkt. Deze basisvoorzieningen zijn eenvoudig digitaal, te voet of op de fiets bereikbaar, passend bij het principe van de ‘15 minuten-stad’. Andere voorzieningen zoals het zwembad en het theater in het centrum Uden en het streekziekenhuis zijn voor iedereen goed bereikbaar, ook zonder auto. Toeristen worden aangetrokken door ons hoge voorzieningenniveau en fijne omgeving om te verblijven. In het centrum van Uden is ons winkelhart verder versterkt en we staan in heel Noordoost-Brabant bekend als plek waar het goed toeven is. Niet alleen om lekker te eten, te borrelen, een voorstelling te bezoeken en te winkelen. Ook om ons unieke natuurgebied en ons buiten-gebied, dat binnen handbereik is en naadloos verbonden met onze kernen, met volop ruimte om te genieten van de natuur en te recreëren.

3 – OP NAAR EEN GEZAMENLIJK THUIS

Een duurzaam en flexibel huis

Om al die inwoners een thuis te bieden, hebben we flexibele woonvormen ontworpen. Of je nu alleen woont, met een groep vrienden of met een gezin, de woonvormen zijn hierop ingericht en flexibel aan te passen. Binnen in de woningen is het aangenaam, ook als er buiten een hittegolf of een ijzige kou heerst. Om voldoende ruimte te houden voor een groene en leefbare omgeving, bouwen we huizen op een klein oppervlakte en de hoogte in, met veel groen in, aan en op de gebouwen. We kiezen ervoor in te breiden en dus slim gebruik te maken van de ruimte die er al is in plaats van onze kernen verder uit te breiden. In plaats van ‘straatje erbij’ is gekozen voor ‘laagje erbij’. Doordat we technologie inzetten, zoals virtuele zorg op afstand en robotica in huis, wonen onze inwoners steeds langer zelfstandig. Op die manier maken we in Maashorst samen een thuis. Onze leefomgeving en gebouwen nodigen uit om gemeenschappen te vormen, contact te maken en voor elkaar te zorgen. We ontmoeten elkaar in de buurttuin, bij de gezamenlijke voorzieningen en zorgen samen voor buren met een zorgbehoefte.

3 – OP NAAR EEN GEZAMENLIJK THUIS

Hier ben je welkom

Maashorst heet iedereen welkom en is een veilige, leefbare plek voor wie hier woont. Nieuwe inwoners vinden hier een thuis en maken snel deel uit van de gemeenschap. Dat gaat niet vanzelf. Het vraagt een actieve bijdrage van ons allemaal. Als gemeente faciliteren we nieuwe contacten tussen mensen en dagen we iedereen uit om mee te doen. We vinden het belangrijk dat iedere (nieuwe) Maashorstenaar bijdraagt bij aan onze (verblijfs)economie en samenleving.

3 – OP NAAR EEN GEZAMENLIJK THUIS

Mobiliteit

In Maashorst reist iedereen makkelijk van A naar B. Comfortabel en op je eigen moment. Dat geldt ook voor inwoners met een beperking, mensen zonder eigen vervoer of mensen die kwetsbaarder zijn. Daarbij is de auto niet het eerste vervoersmiddel waaraan we denken. Bij de inrichting van onze kernen zorgen we ervoor dat alle basisvoorzieningen op loop- of fietsafstand zijn. Het ligt daarom voor de hand om lopend of met de fiets naar de supermarkt, school of fysio te gaan. De schaduwrijke fiets- en wandelpaden maken dat ook heel prettig.

We hebben keuze uit duurzame vervoersconcepten als zelfrijdend deelvervoer, elektrische shuttles of een lightrail. Zo reizen we betaalbaar en binnen no-time van en naar omliggende kernen en steden als Eindhoven, Nijmegen en Den Bosch. De zes dorpskernen zijn autoluw, zodat er meer ruimte is om te genieten van het buiten zijn. Onze leefomgeving is grondig aangepast om deze andere manier van reizen mogelijk te maken. Maar het heeft ons zóveel opgeleverd dat we niet meer terug willen. Wegen zijn rustig, stil en schoon, vervoer is comfortabel en betaalbaar.

Ontwikkelprincipes voor toekomstplannen

Een Maashorst met zes gezichten
Elke kern ontwikkelt op eigen kracht en tempo en behoefte, maar met één gedeelde overtuiging: een fijne leefomgeving voor iedereen.

Onderscheidend door voorzieningen
Inwoners, bedrijven, organisaties en gemeente zorgen samen voor de aantrekkelijke, hoogstaande en toegankelijke voorzieningen die cruciaal zijn voor al onze inwoners en bezoekers.

Vernieuwend bouwen en wonen is de norm
Circulair, modulair en collectief bouwen is de standaard, passend bij levensfase, klimaatverandering en individuele behoeften.

We groeien naar binnen
We maken slim gebruik van de bestaande ruimte en kiezen voor inbreiding in plaats van uitbreiding.

Samen bouwen we aan Maashorst
Gemeenschappen faciliteren contact, samenzijn en zorg voor elkaar zodat iedereen mee kan doen.

Duurzame mobiliteit voor iedereen en bereikbare kernen
Slimme, schone en inclusieve mobiliteitsoplossingen brengen iedereen naar zijn of haar bestemming in Maashorst en verder.

4

Toekomstbeeld van de wereld

Het jaar 2050 kenmerkt zich door ogenschijnlijk tegengestelde trends. Gemiddeld genomen neemt het welvaartsniveau toe, beschikken we over steeds meer kennis, verbetert technologie ons leven en worden we steeds ouder. Door technologie weten we alles over onze eigen gezondheid, bestelt onze koelkast zelf de boodschappen en zijn we via slimme interfaces direct en naadloos in contact met anderen. Tegelijkertijd voelen meer mensen zich eenzaam, is de ongelijkheid tussen groepen mensen groter geworden en zijn veel mensen het vertrouwen in de overheid kwijt. Mentale klachten vormen de grootste kostenpost van onze samenleving. Door de dubbele vergrijzing is de rol van technologie in de zorg enorm toegenomen.

Ondanks de technologische ontwikkelingen, is de behoefte aan persoonlijk contact en verbinding groot. Kleine gemeenschappen en community's zijn in 2050 erg belangrijk, zowel fysiek als digitaal. We willen elkaar graag ontmoeten en willen ergens bij horen. Gedeelde individuele waarden zoals zingeving, geluk en gezondheid verbinden ons en maken dat de gemeenschap als geheel ook gedijt. **Op naar samen wel zijn.**

OP NAAR SAMEN WEL ZIJN

Trends

Individualisering & Collectivisme

Focus op gezondheid | Technologisering

4 – OP NAAR SAMEN WEL ZIJN

Samen welzijn boven individuele welvaart

Maashorst is van oudsher een plek waar diversiteit van onze inwoners als kracht wordt beschouwd en waar dit ook als kans wordt benut. Dat is in 2050 nog steeds zo. De eigenheid van de zes individuele dorpskernen met hun sterke gemeenschappen is in de loop der tijd gelukkig bewaard gebleven. We hebben geïnvesteerd in het unieke karakter en in elke kern is het nog steeds goed toeven. De verschillende kernen vullen elkaar daarbij aan. Ons verenigingsleven is een stevig fundament en speelt een belangrijke rol in ontmoeting. In 2050 is Maashorst daarom nog steeds een fijne plek waar we samen wel zijn. Hier vinden we het vanzelfsprekend om te leven volgens het credo ‘als het met iedereen goed gaat, hebben we het samen beter’. We kijken bij samen wel zijn naar zowel tastbare dingen (zoals inkomen voor iedereen) als naar minder tastbare zaken (zoals aandacht voor elkaar). Samen wel zijn en individuele welvaart gaan hand in hand.

4 - OP NAAR SAMEN WEL ZIJN

Maashorst zorgt voor wie het nodig heeft

Om de zorg met zoveel ouderen betaalbaar en behapbaar te houden zetten we in 2050 ons zorgstelsel op een andere manier in. We beginnen bij de mens, niet bij het systeem: wie hulp nodig heeft, krijgt die op maat – afgestemd op de situatie. Niet langer krijgt iedereen het standaardaanbod. Zo ontstaat ruimte voor de mensen die het écht nodig hebben en houden we onze zorgvoorzieningen voor iedereen op peil – betrouwbaar, bereikbaar en van goede kwaliteit. Technologie helpt ons daarbij. Als gemeente besteden we nauwelijks tijd aan de administratie van onze zorgvoorzieningen. Aanvragen voor ondersteuning worden door AI verwerkt. Daardoor hebben we meer tijd om te faciliteren bij initiatieven van onze inwoners en ondernemers. En omdat al onze inwoners voldoende digitaal vaardig zijn, kan iedereen meedoen en zichzelf redden in een digitale wereld – op een eerlijke, gelijkwaardige manier.

4 - OP NAAR SAMEN WEL ZIJN

Samen sterker in samen wel zijn

In een wereld die steeds digitaler en individueler wordt, kiezen wij in Maashorst juist voor verbinding. We versterken het ‘samen doen’ – met elkaar en voor elkaar. Technologie neemt taken van ons over en helpt ons zo om tijd vrij te maken, zodat we er kunnen zijn voor anderen. Of je nu een bardienst draait bij de sportclub, tijd besteedt bij je oudere buurman, of meewerkt aan de gezamenlijke buurttuin: die betrokkenheid maakt ons sterker als gemeenschap. Onze leefomgeving is meegegroeid met die behoefte van verbondenheid, bijvoorbeeld met woonconcepten waarin ruimte is om elkaar te ontmoeten en samen te leven in andere samenstellingen. Niet alleen inwoners, ook maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven hebben hier actief aan bij gedragen. Initiatieven die bijdragen aan het welzijn van onze inwoners kregen daarom voorrang. Zo hebben we samen aan een Maashorst gebouwd waar iedereen telt en iedereen bijdraagt.

4 - OP NAAR SAMEN WEL ZIJN

Technologie voegt waarde toe aan ons leven

In 2050 helpt technologie ons om gezonder te leven én beter voor elkaar te zorgen. Dankzij slimme toepassingen hebben we nu meer inzicht in onze gezondheid dan ooit tevoren en veel zorg wordt inmiddels digitaal verleend. AI is een vast onderdeel geworden van de eerstelijnszorg. Medische vragen worden razendsnel en met grote nauwkeurigheid geanalyseerd en van een eerste diagnose voorzien. Daardoor hebben zorgverleners meer tijd voor persoonlijk contact. Veel zorg verloopt digitaal – snel, betrouwbaar en afgestemd op het ritme van het dagelijks leven. Het sterke netwerk met ons streekziekenhuis, zorgorganisaties en technologiepartners helpen bij deze ontwikkelingen. Een echt gesprek, een hand op je schouder, een vertrouwd gezicht aan je bed – dát blijft.

4 - OP NAAR SAMEN WEL ZIJN

Gezondheid begint buiten

We weten dat wat goed is voor de natuur, ook goed is voor ons. Bewegen in de buitenlucht heeft een direct positief effect op onze mentale en lichamelijke gezondheid en dus zijn we heel zuinig op onze leefomgeving. Loop je door Maashorst, dan is het groen, schaduwrijk en nodigen de paden en routes uit om lekker te wandelen, te fietsen en samen te sporten. We bouwen op die manier aan een gezonde samenleving en benutten de ruimte hiervoor als instrument.

Ontwikkelprincipes voor toekomstplannen

Samen sterker in samen wel zijn
Mensen maken samen de gemeenschap. De gemeente ondersteunt, stimuleert en faciliteert.

Technologie zetten we in om de kwaliteit van leven te verhogen
Door de inzet van technologie ontstaat er meer ruimte voor zaken die er echt toe doen. Voor elkaar zorgen, naar elkaar omkijken, gemeenschappen bouwen.

Gezond begint bij buiten
Een gezonde samenleving is het doel en de inrichting van de ruimte is hiervoor een instrument.

Maashorst kiest voor wat mensen sterker maakt
Initiatieven die bijdragen aan welzijn krijgen voorrang.

5

Toekomstbeeld van de wereld

In 2050 zijn de maatschappelijke opgaven te groot, te talrijk en te complex om als overheid alleen zorg voor te dragen. Het vergroten van de biodiversiteit, toegankelijke gezondheidzorg, verdere verduurzaming: we doen het samen. Inwoners, bedrijven en organisaties creëren naast economische waarde als vanzelfsprekend ook maatschappelijke waarde. Ze hebben de verantwoordelijkheid en nemen initiatief om de uitdagingen waar zij voor staan samen aan te pakken. De rol van de overheid is verschoven van één die reguleert en regisseert naar één die aanschuift als gelijkwaardige samenwerkpartner naast andere partijen en inwoners.
Op naar samen mogelijk maken.

OP NAAR SAMEN MOGELIJK MAKEN

Trends
Individualisme & collectivisme | Globalisering
Diversiteit & inclusiviteit

5 – OP NAAR SAMEN MOGELIJK MAKEN

Kracht bij inwoners

In Maashorst ligt de kracht van verandering bij onze inwoners. Vrijzinnige doeners, denkers en makers die initiatief nemen om samen iets moois van het leven te maken. Daarom bouwen we samen met onze inwoners, bedrijven en organisaties aan een gemeenschap waarin ruimte, vertrouwen en verantwoordelijkheid centraal staan.

Wij geloven dat onze inwoners en ondernemers zelf weten wat ze nodig hebben. De rol van de gemeente is daarom verschoven naar de rol om mee mogelijk te maken. We laten de verantwoordelijkheid bij inwoners, bedrijven en organisaties waar dat kan, en nemen verantwoordelijkheid waar dat moet.

5 – OP NAAR SAMEN MOGELIJK MAKEN

Ambtenaar als verbinder

Om ruimte voor initiatieven te creëren werken we met kaders op hoofdlijnen en sturen we op doelen. De invulling binnen die kaders? Dat doen we samen. De ambtenaar van de toekomst is een verbinder met inhoudelijke kennis en een brede blik. Iemand die in staat is om synergie te creëren tussen initiatiefnemers, experts, landelijke ontwikkelingen en andere organisaties en hun diverse belangen. En die het doel en het algemeen belang in het achterhoofd houdt. Inwoners regelen onderling veel samen en bekijken waar behoefte aan is in hun wijk of buurt en nemen zelf initiatief om wensen te realiseren.

AI denkt mee

Ook AI doet mee. Niet om te besturen, dat laten we over aan de mens. Maar wel om ons denken scherper te maken. Met slimme analyses en data-gedreven inzichten kunnen we complexe onderwerpen inzichtelijk maken. Dat scheelt tijd. Ook door het inzetten van AI bij het objectief beoordelen van aanvragen en het overnemen van administratieve taken ontstaat er ruimte. Die tijd zetten we in voor onze inwoners en belanghebbenden.

5 – OP NAAR SAMEN MOGELIJK MAKEN

Huis van de Gemeenschap

Ons traditionele gemeentehuis is getransformeerd tot het Huis van de Gemeenschap. Een plek waar mensen elkaar ontmoeten, inspiratie opdoen, aan initiatieven werken, ideeën delen en we samen werken aan het verder vormgeven van Maashorst. Kortom; waar zeggenschap en eigenaarschap samenkomen.

Ontwikkelprincipes voor toekomstplannen

Technologie versterkt, de mens bestuurt
Voor verrijking van inzicht en gesprek, niet om het over te nemen.

Zeggenschap is structureel georganiseerd
Participatie is het vertrekpunt. We laten de verantwoordelijkheid bij inwoners, bedrijven en organisaties waar dat kan, en nemen onze verantwoordelijkheid waar dat moet.

Van beleidsmaker naar verbinder
Onze rol is het scheppen van ruimte én kaders waarin initiatieven kunnen bloeien.

Minder regeldruk, meer kaders en doelen
Heldere kaders geven initiatieven vrijheid. Uitgangspunt is ‘Ja, mits...’.

Mijn verhaal: het DNA van Maashorst

In de zoektocht naar de gemeente die we willen zijn in de toekomst, kijken we ook in de spiegel. Wie zijn wij als Maashorst eigenlijk? Hoe zijn we ontstaan? Waar ligt onze kracht en hoe onderscheiden we ons van anderen?

Wie ben ik?

Ik ben Maashorst. Geboren uit de samensmelting van zes dorpen – Uden, Schaijk, Zeeland, Reek, Volkel en Odiliapeel – én het natuurgebied waar ik mijn naam aan dank. Vanuit deze samensmelting draag ik de sporen van eeuwenoude geschiedenis. Mijn wortels liggen op het kruispunt van bijzondere geologische structuren, waar zand en klei elkaar ontmoeten op de grens van Brabant. Hier loopt de Peelrandbreuk als een zichtbare scheur door mijn landschap. Aan de ene kant daarvan ligt de horst – dat ben ik – een hoger gelegen gebied dat uit de aardkorst is omhooggekomen. Aan de andere kant ligt de slenk, een lager gelegen zone die juist is gezakt. Zo is mijn bodem gevormd door diepe krachten in de aarde, en dat laat ik trots zien aan de oppervlakte. Dat maakt mij uniek. Een plek vol diversiteit, met een rijke schakering aan natuur en cultuur.

Mijn inwoners zijn vrijzinnige pioniers. Vrij denken, lef en ondernemerschap zitten in mijn genen. Ik denk buiten de gebaande paden en sta open voor nieuwe ideeën. Hier kunnen dingen die elders niet kunnen. Ik maak het mogelijk. Mijn mensen zijn pioniers, durvers en doeners – samen bouwen we aan een plek waar ruimte is voor experiment en vooruitgang.

Waar kom ik vandaan?

Mijn geschiedenis gaat terug tot de prehistorie. Al duizenden jaren laten mensen hun sporen achter in mijn bossen, heide en vennen. Hechte gemeenschappen bewerkten mijn woeste gronden om een regio te vormen met een sterke eigen identiteit. Al in de 13e eeuw werd Uden voor het eerst genoemd, en groeide het uit tot een zelfstandige heerlijkheid. Ook mijn andere kernen werden al vroeg bewoond. Door archeologische vondsten leren we daar steeds meer over. In de 17e eeuw werd Uden een vrijzinnig toevluchtsoord: buiten het gezag van de Republiek bood ik ruimte aan geloofsvrijheid en andersdenkenden. Door de eeuwen heen bloeide de streek dankzij landbouw, ambacht en industrie. Ik toonde veerkracht in tijden van verandering. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ving ik duizenden Belgische vluchtelingen op in Vluchtoord. Ik was solidair, gastvrij en daadkrachtig – eigenschappen die mij nog steeds kenmerken.

HET DNA VAN MAASHORST

Mijn kracht

Die geschiedenis heeft mij gemaakt tot wie ik nu ben. Ik ben gevormd door hechte gemeenschappen waarin mensen voor elkaar klaarstaan, naar elkaar omkijken en samen verantwoordelijkheid nemen voor een fijne leefomgeving. Ik heb een rijk verenigingsleven, een sterk MKB in al mijn kernen en een uitgebreid buitengebied. Mijn mensen zijn betrokken en trots. Met die betrokkenheid worden hier zaken mogelijk gemaakt waardoor het hier fijn wonen en ondernemen is. Ik ben een plek waar vrijheid en durf samenkomen. Hier geldt: niet lullen maar poetsen.

Dit ben ik

Mijn kracht zie je terug in de vele **initiatieven en tradities** die mijn mensen in ere houden. Zo klopt mijn hart tijdens het carnaval: maandenlang werken verenigingen en vrijwilligers samen aan praalwagens en feestelijke activiteiten. De optochten en feesten brengen jong en oud bij elkaar en zorgen voor een unieke verbondenheid.

Ook tastbaar erfgoed vormt mijn identiteit. De **Peelrandbreuk** is een uniek geologisch en landschappelijk element in mijn DNA. Daarnaast vertellen rijks- en gemeentelijke monumenten mijn geschiedenis. De **Bossche School** is daarin een sprekend voorbeeld: met gebouwen als de kerk van de Heilige Kruisvinding in Odiliapeel, het voormalige gemeentehuis van Zeeland en het woonhuis van architect Jan de Jong in Schaijk. Deze stijl, met wortels in de regio, draagt bij aan de eigenheid van mijn dorpen en geniet internationale waardering

Mijn **eigen zorgcoöperatie** organiseert boodschappenhulp, ontmoetings-activiteiten en gezamenlijke maaltijden voor ouderen en mantelzorgers, zodat niemand zich buitengesloten voelt. Grote evenementen brengen de gemeenschap jaar in jaar uit samen, zoals de kermis, Uden on Ice en het ZomerZon Festival. De **stedelijke kern** van Uden trekt bezoekers uit de hele regio. Hier is het goed toeven.

HET DNA VAN MAASHORST

Ik ben **groen en gastvrij**, met het grootste aaneengesloten natuurgebied van Brabant. Bossen, heidevelden, stuifduinen, vennen en mijn wijstgronden, een zeldzaam natuurfenomeen, maken mij aantrekkelijk om te verblijven. De breuken in de ondergrond hebben mijn landschap en onze gemeente gevormd. Ik trek met name bezoekers aan die graag actief bezig zijn, mijn uitgebreide winkelhart bezoeken, een voorstelling of concert bezoeken of op stap gaan in een van de vele restaurants en cafés.

Aan de rand van mijn natuurgebied ligt ziekenhuis Bernhoven, een **regionaal zorgcentrum** dat breed bekendstaat om het unieke concept van ‘zinnige zorg’. Deze vernieuwende aanpak maakt Maashorst tot een voorbeeldregio voor toekomstbestendige, betaalbare en menselijke gezondheidszorg.

Mijn economie is sterk en veelzijdig. **Lokale ondernemers**, zoals bakkerijen, ambachtelijke maakbedrijven en familiebedrijven vormen het hart van mijn dorpen. In Maashorst vind je bedrijventerreinen waar innovatieve bedrijven met focus op ‘maken’ zich vestigen. De agrarische sector vernieuwt met initiatieven als Peel Natuurdorpen en circulaire landbouw.

Ik sta bekend om mijn sterke **agrofoodsector**. Met korte ketens, duurzame productiemethoden en samenwerkingen tussen boeren, verwerkers en lokale afzetmarkten. Van innovatieve voedselverwerking tot streekproducten met karakter: Ik verbind landbouw, technologie en gezonde voeding tot een toekomstgerichte voedselregio.

Ik bied ruimte voor Vliegbasis Volkel, een van de **belangrijkste luchtmachtbases** van Nederland en een centrum van innovatie en veiligheid. Hier werken dagelijks zo’n 1.500 militairen en medewerkers aan nationale en internationale missies, moderne technologieën en defensie-innovaties.

HET DNA VAN MAASHORST

Ik maak onderdeel uit van **De Peel**, een uniek laagveengebied dat zich uitstrekt over het oosten van Noord-Brabant en het noorden van Limburg. Het landschap kenmerkt zich door een afwisseling van veengronden, heidevelden, vennen en voormalige turfstroken. Door zijn bijzondere ontstaansgeschiedenis en ecologische rijkdom is de Peel van grote waarde als natuurgebied, waterbuffer en klimaatregulerend landschap. Voor mij een essentieel onderdeel van mijn ruimtelijk en ecologisch netwerk. Het is een plek waar landschappelijke kwaliteit, cultuurhistorie en innovatie samenkomen: een proeftuin voor duurzame gebiedsontwikkeling binnen Maashorst.'

Bij mij wordt geëxperimenteerd met **vernieuwende woon- en werkvormen**, waar natuur, landbouw en samenleving hand in hand gaan. Uniek is het experiment AgroNatuurWonen. Hier werken boeren, bewoners en de gemeente samen aan een pilot waarin landbouwgrond wordt omgevormd tot een mozaïek van nieuwe natuur met daartussen ruimte voor tiny houses en andere kleinschalige woonvormen.

Ook wordt hard gewerkt aan woningen voor starters, senioren en gezinnen. **Duurzaamheid** loopt daar als een rode draad doorheen. Inwoners, ondernemers, woningcorporaties en gemeente werken samen aan projecten om woningen CO_2-neutraal te maken, bio-based te bouwen met vlas, hennep en hout, materialen te hergebruiken en tuinen te vergroenen.

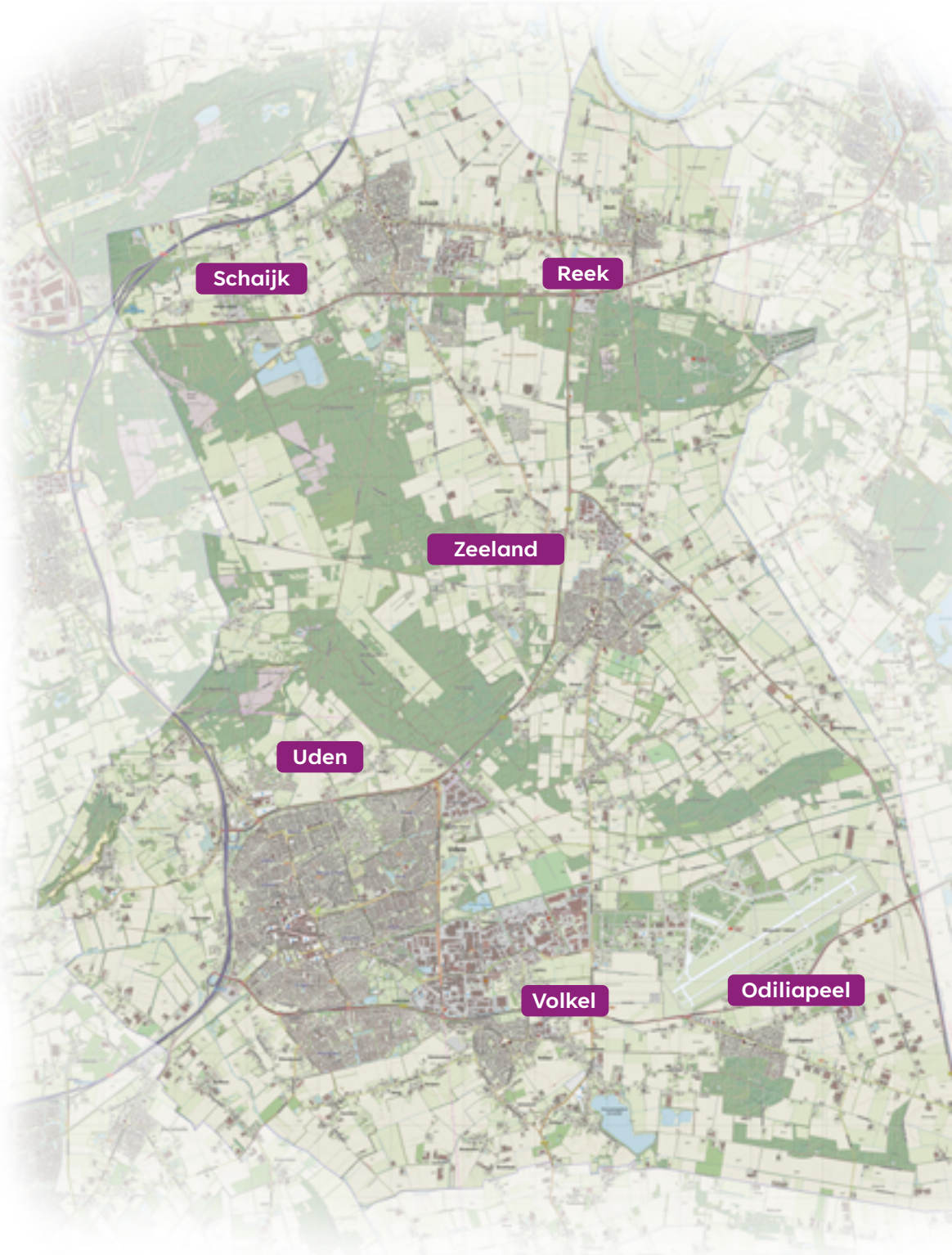

De zes kernen van Maashorst

Odiliapeel

Odiliapeel is gelegen in het noordelijk deel van de Peel en is rond 1920 ontstaan. Vroeger was het een onherbergzaam terrein, bestaande uit moerassen en heidevelden. Inwoners omschrijven Odiliapeel als een gemoedelijk dorp en ze zijn zeer tevreden over de aanwezigheid van een fijne supermarkt, de speeltuin in het bos, het rolstoelpad in een mooie parkachtige omgeving en het ruimtelijke woonkarakter van het dorp. Opvallend is de kerk in het centrum van het dorp, in architectuur van Jan de Jong. Er zijn veel verenigingen die veel activiteiten organiseren. Naast de sport- en cultuurverenigingen zijn er ook verschillende buurtverenigingen en burgerinitiatieven. Veel inwoners zijn als vrijwilliger actief. Het dorp heeft de basisvoorzieningen, maar deze staan onder druk. Er is behoorlijk wat bedrijvigheid in het dorp. Omdat Odiliapeel wat afgelegen ligt, is er een sterke auto-afhankelijkheid.

Ten oosten van Odiliapeel zien we een grootschalig agrarisch landschap. Hier heeft sinds de ontginning de nadruk gelegen op de landbouw. In het oostelijke gebied ligt ook AgroProeftuin de Peel, waar boeren kunnen experimenteren met nieuwe teelten. Aan de noordkant van Odiliapeel ligt Vliegbasis Volkel. Qua ruimtelijke structuur heeft er in het noorden herverkaveling en schaalvergroting plaatsgevonden. Ten zuiden van Odiliapeel bevindt zich het ontginningsbos en zien we een kleinschaliger landschap.

Reek

In Reek heerst een sfeer van ‘ons kent ons’ waarin de mensen naar elkaar om kijken. De lokale cultuur kenmerkt zich door een groot zelfoplossend vermogen. Er is een grote sociale betrokkenheid en cohesie onder de bewoners en ondernemers. Reek is gegroeid rond de linten Monseigneur Suijsstraat, Monseigneur Borretstraat en Heijtmorgen. Dit laatste lint staat bekend om de kenmerkende knotlindes. In de kern zijn er enkele historische beeldbepalende panden terug te vinden, zoals ‘t Klooster en elementen uit de tijd van Napoleon met een rijke historie (waaronder Mineursberg). Economisch ligt de nadruk op agrarische bedrijven, kleinschalige recreatie, woon-werkkavels en zorg. Tevens is er een militair springterrein van Defensie aanwezig in de bossen. De voorzieningen in Reek staan onder druk, mede door het relatief geringe inwoneraantal.

De landschappelijke structuur kenmerkt zich aan de noordzijde door het open rivierenlandschap, met de Oude Maasdijk en de Hertogswetering die onderdeel is van de Beerse Overlaat en de Zuidwaterlinie. Ten zuiden van de N324 is de landschappelijke structuur kleinschaliger. De weg vormt een barrière in het landschap richting De Maashorst.

Schaijk

De kern Schaijk is actief en bruisend, met een karakter van ‘ons kent ons’. Bewoning in het gebied is terug te leiden tot aan de Romeinse tijd. Sindsdien heeft het dorp zich flink ontwikkeld en omvat het ook een aantal buurtschappen, waaronder ’t’ Mun en ’t Gaal. Het inwoneraantal is voornamelijk in de afgelopen vijf jaar snel gegroeid. Er is nog steeds behoefte aan woningen. Doorstroming is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Het sociale karakter van Schaijk komt onder andere terug in het kenmerkende, grote aanbod aan culturele activiteiten en het omvangrijke verenigingsleven. Zo staat het dorp in de regio bekend om zijn carnavalsoptocht en -feesten, en is er in de kern veel te doen op cultureel gebied. Daarnaast kent Schaijk een sterk gevoel van ondernemerschap. Er is de afgelopen jaren veel veranderd in het dorpscentrum. De belangrijkste dagelijkse winkels zijn er aanwezig, maar is er nog wel ruimte voor verbetering op het gebied van vergroening en verkeersveiligheid. Op het gebied van zorg zijn alle basisvoorzieningen in Schaijk aanwezig.

Schaijk ligt prachtig te midden van gevarieerde natuur. De kern wordt omringd door de bossen van De Maashorst en Herperduin, maar grenst ook aan het open rivierlandschap van de Hertogswetering. Het buitengebied wordt verder gekenmerkt door oude bebouwingslinten en waardevolle landschapsstructuren.

Uden

“Een stedelijk dorp in een landelijke omgeving”, dat is Uden. Het centrum vervult een regionale functie op het gebied van detailhandel, horeca en bedrijvigheid. Ook de aanwezigheid van bedrijventerreinen maakt dat de relatie tussen wonen en werken in Uden sterk is. Zowel binnen als buiten het centrum kan het (lokale) ondernemerschap goed floreren dankzij een gevarieerd vestigings- en bezoekersklimaat. Uden onderscheidt zich zo als centrale plaats binnen een relatief landelijke omgeving. Terwijl het centrum qua voorzieningenaanbod een relatief stedelijke uitstraling heeft, is het omliggende woongebied nog steeds dorps. Uden heeft als grootste kern van de gemeente ook de meest gedifferentieerde (woon)wijken. In de ene wijk is veel sociale huur aanwezig, en in de andere met name vrijstaande woningen. Dit betekent dat de opgaves en kansen ook per wijk verschillen. Het natuurlijke landschap is in Uden, ondanks dat de woonkern sinds de Tweede Wereldoorlog in een hoog tempo is gegroeid, nog altijd goed zichtbaar. De natuurlijke ondergrond heeft hierbij haar sporen achtergelaten. Binnen de kern Uden is, mede hierdoor, relatief veel groen aanwezig.

Uden is ook onlosmakelijk verbonden met het omliggende buitengebied. Rondom Uden zijn er veel agrarische bedrijven in soms wel eeuwenoude linten en buurtschappen. Dit agrarische gebied gaat geleidelijk over in verschillende recreatiegebieden en natuurschoon zoals De Maashorst, Bedafse Bergen, het Sint Annabos en de Leijgraaf. Tegelijkertijd zijn de voorzieningen in de kern altijd dichtbij. Het buitengebied wordt tegenwoordig dan ook gekenmerkt door een lappendeken van functies.

Volkel

Volkel is een zelfstandig dorp met een eigen identiteit; het is een dorp waar de mensen graag blijven wonen. Onlosmakelijk verbonden met het dorp is Vliegbasis Volkel. De in het verleden beperkte mogelijkheden voor woningbouw hebben ertoe geleid dat er te weinig aanbod is voor starters en levensloopbestendige woningen. Inmiddels wordt er ten westen van Volkel gewerkt aan uitbreidingsmogelijkheden. In Volkel is sprake van een prettige cultuur waarin mensen tolerant zijn en open staan voor elkaar. In Volkel wordt veel georganiseerd en de buurtvereniging speelt hier een belangrijke rol in. In Volkel is een aantal winkels en basisvoorzieningen aanwezig, voornamelijk centraal gelegen aan het Schakelplein. Binnen de kern zijn verschillende commerciële en maatschappelijke gebouwen gelegen welke verschillende organisaties huisvesten. Een belangrijk aspect voor de Volkelaren betreft het beeldbepalende kerkgebouw.

Het buitengebied van Volkel kent een gemengd gebruik. In het gebied vinden agrarische activiteiten plaats, maar ook (vooral aan de randen) niet-agrarische bedrijvigheid. In het buitengebied is ook Hemelrijk gelegen. Dit is gestart als zandwinningplas maar heeft zich ontwikkeld tot een recreatiegebied voor jong en oud met regionale functie. Het buitengebied kenmerkt zich verder door aanwezigheid van bebouwingslinten en enkele karakteristieke buurtschappen zoals Lankes en Heikant.

Zeeland

Zeeland is een hecht en ondernemend dorp met een sterke sociale cohesie en een groot en actief verenigingsleven. Er wordt veel georganiseerd en nieuwkomers worden makkelijk opgenomen in de gemeenschap. Zeeland is omgeven door een oud en kleinschalig cultuurlandschap met een groot aantal (agrarische) lintbuurtschappen. Zeeland is dusdanig gegroeid dat een deel van deze buurtschappen nu grenzen aan het dorp. De bebouwingsconcentratie rondom Oventje is een van de grootste buurtschappen, en kent een sterke saamhorigheid. Nabij Zeeland zijn nog veel historische landschapsstructuren (bolle akkers en zandwegen) aanwezig. De Kerkstraat in Zeeland functioneert als een duidelijke dorpsstraat met voorzieningen, maar is ook stenig en er is weinig groen. Er zijn aansprekende horecazaken aanwezig, het dorpshuis en de sporthal zijn vernieuwd, maar het aantal winkels is de laatste jaren afgenomen. De basisvoorzieningen zijn aanwezig maar moeten niet verder teruglopen. Daarnaast is een brede en samenhangende infrastructuur voor de eerstelijnsvoorzieningen in Zeeland een sterke wens en ook nodig voor de toekomst.

In Zeeland is veel natuur in de omgeving; aan de westkant natuurgebied De Maashorst en aan de zuidkant de Trentse Bossen. Ten noorden en oosten is ook het kenmerkende wijstverschijnsel aanwezig. Het buitengebied ten (zuid)oosten van Zeeland heeft een sterk agrarisch karakter, met name intensieve veeteelt (Graspeel) en bedrijvigheid verbonden aan de agrarische sector. Elders in het buitengebied is er meer functiemenging aanwezig. Aan de zuidkant van Zeeland is sprake van een geleidelijke overgang tussen het dorp en het buitengebied. Aan de andere zijden vormen de Midden Peelweg (N277) en de Bergmaas een barrière naar het buitengebied. De verkeersstructuur zorgt voor een goede bereikbaarheid. Het lokale bedrijventerrein (Voederheil) ligt in de punt van deze verkeersstructuur.

Nawoord

Samen koers houden richting 2050

Met Maashorst2050 hebben we geen blauwdruk neergelegd, maar een Kompas in handen genomen. Een Kompas dat richting geeft in een wereld vol verandering en onzekerheid. Het helpt ons keuzes maken in het hier en nu, met het vizier gericht op de toekomst. Maar het Kompas is pas waardevol als je het actief gebruikt – in gesprek, in beleid en in samenwerking.

De komende jaren dagen we onszelf en iedereen uit om de tijd te nemen om verder te kijken dan de dag van vandaag en 'in de toekomst te stappen'. Alleen op die manier kun je koers houden en blijf je wendbaar en flexibel. We nodigen iedereen uit mee te blijven denken, te doen én te blijven dromen. Dit Kompas Maashorst2050 is daarmee een levend document. Het vraagt om verrijking en wellicht om herijking. Nieuwe inzichten, initiatieven en samenwerkingen kunnen aanleiding zijn om onze koers aan te scherpen. Daarom is dit document het begin van een voortdurend gesprek: over wie we zijn, wat we willen worden en hoe we daar samen komen.

De vijf bewegingen in dit Kompas vormen de basis voor een integrale en toekomstgerichte manier van werken. Ze vragen om samenwerking tussen inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en de overheid. Ze nodigen uit tot concrete projecten en experimenten, tot beleid dat over domeinen heen kijkt, en tot bestuurlijke keuzes die passen bij onze langetermijnambitie.

In het vervolgtraject kan dit Kompas gebruikt worden:

- als inspiratie bij het opstellen van het nieuwe bestuursakkoord;
- bij het gesprek in de raad en met inwoners over de grote opgaven die op ons afkomen;
- bij het maken van een strategische agenda met prioriteiten voor de middellange termijn;
- voor het versterken van de regionale positie van Maashorst;
- bij het actualiseren van bestaande beleidsvisies en uitvoeringsagenda's;
- voor het initiëren van nieuwe samenwerkingen en projecten die bijdragen aan de bewegingen richting 2050.

Zo blijven we samen koers houden, zonder star te zijn. Wendbaar waar nodig, standvastig waar het telt. Want de toekomst van Maashorst maken we samen – stap voor stap, met lef, vertrouwen en een gedeeld perspectief.

Welkom in Maashorst2050.
We zijn begonnen.

De wereld in 2050

10 megatrends

Om een beeld van 2050 te krijgen, zijn 10 megatrends verkend die de basis hebben gevormd van de inhoud van de bewegingen in dit kompas. Deze megatrends zijn wereldwijde ontwikkelingen op het gebied van technologie, ecologie, demografie, economie en samenleving. Ze omschrijven brede toekomstbeelden die we hebben gespiegeld aan de lokale kracht en opgaven van gemeente Maashorst.

Deze trends helpen ons om vooruit te kijken en ons een voorstelling te maken van hoe de wereld er in 2050 uit zou kúnnen zien. Ze geven richting en houvast bij het nadenken over de toekomst, zonder vaste voorspellingen te doen. In plaats daarvan zijn het onderbouwde verkenningen, gebaseerd op signalen en ontwikkelingen die we vandaag al zien of die zich momenteel aandienen. Zo verruimen we onze denkkaders en verkennen we actief verschillende mogelijke toekomsten.

Op de volgende pagina's worden de 10 megatrends toegelicht, elk met een inhoudelijke beschrijving en voorbeelden van ontwikkelingen die we vandaag al kunnen waarnemen. Hoewel deze ontwikkelingen nu vaak nog uitzonderlijk of kleinschalig zijn, geven ze een indruk van wat in de toekomst mogelijk als normaal en alledaags wordt beschouwd.

10 megatrends

De 10 megatrends zijn:

1. Globalisering
2. Bewust consumeren
3. Diversiteit & inclusiviteit
4. Focus op gezondheid
5. Kunstmatige Intelligentie
6. Individualisme & collectivisme
7. Duurzaamheid & klimaatverandering
8. Technologisering
9. Verstedelijking
10. De virtuele wereld

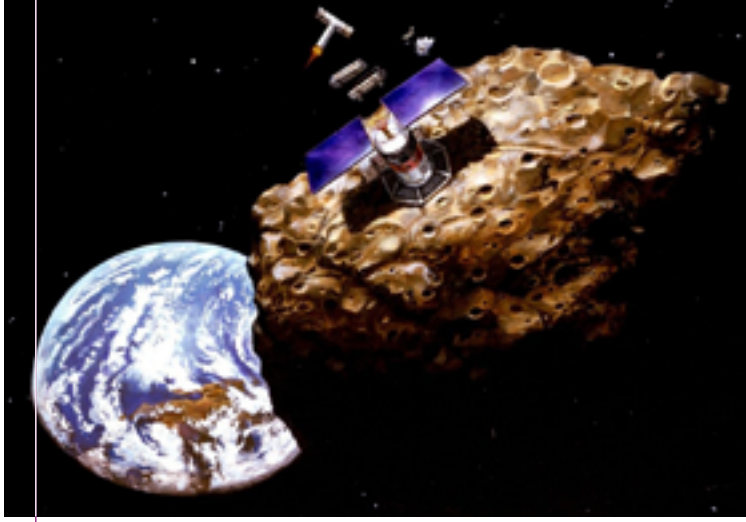

1 Globalisering

We zitten midden in een wereldwijde herverdeling van macht. Terwijl oude grootmachten wankelen, winnen nieuwe spelers economisch, technologisch en ideologisch terrein. Europa voelt de spanning in energieprijzen, migratiedebatten en de groeiende druk op veiligheid en stabiliteit. Maar deze verschuivingen gebeuren niet achter de schermen, ze vinden op dit moment plaats en zijn voor iedereen zichtbaar. Nooit eerder waren we zo direct verbonden met gebeurtenissen aan de andere kant van de wereld.

Informatie reist sneller dan het licht, maar nepnieuws, mis- en desinformatie doen dat ook. Algoritmes die onze denkbubbels versterken ondermijnen het vertrouwen in wat we zien, lezen en geloven. Hierdoor is polarisatie een groot probleem in verschillende delen van de wereld en zien we dat mensen zich zowel fysiek als online in gelijkgestemde groepen begeven. Juist in tijden van geopolitieke onrust is het maatschappelijk vertrouwen cruciaal.

Wereldwijd zijn er verschillende races gaande. Wie weet als eerste grote doorbraken te bereiken zoals het bouwen van superkrachtige computers (quantumcomputers) of het beveiligen van gegevens op nieuwe manieren? Wie heeft de grondstoffen om AI-chips te blijven ontwikkelen en wie heeft uiteindelijk zeggenschap over Antarctica? De grondstoffen op aarde zijn eindig en daarom is zelfs de race buiten onze dampkring in volle gang. Wie zal de eerste kolonie op Mars realiseren en wie heeft ruimterechten om grondstoffen uit asteroïden te winnen?

Grondstoffen winnen uit asteroïden

Het winnen van grondstoffen van asteroïden uit de ruimte is in opkomst. Dergelijke ontwikkelingen stellen urgente vragen over verantwoordelijkheid, eigendom en het gebruik van buitenaardse hulpbronnen. De technologische vooruitgang op dit gebied gaat razendsnel, terwijl juridische kaders rondom ruimterechten nog volop in ontwikkeling zijn en nog weinig houvast bieden.

"De BRICS-economieën zijn goed voor naar schatting 37,3% van het wereldwijde bbp. Alleen China vertegenwoordigt daarvan al 19,05%, terwijl India 8,23% bijdraagt."

psychology, 2024

Echt lijkende video's in een handomdraai

De ontwikkeling van AI-gegenereerde video en beeld verloopt razendsnel. Tools zoals Midjourney, Sora, Veo 3 en Flow stellen gebruikers in staat om realistische video's te creëren met gesynchroniseerde audio, dialogen en geluidseffecten, enkel op basis van tekstuele aanwijzingen. Deze technologieën roepen vragen op over authenticiteit, auteurschap en de toekomst van menselijke creativiteit.

"40 procent van de tieners ziet het verschil niet tussen echt en nepnieuws."

psychology, 2024

Verschuivende wereldeconomie

De opkomst en het samenwerken van nieuwe wereldmachten zoals de BRICS-landen (o.a. Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika) verschuift het mondiale machtscentrum. Als toonaangevende producenten van essentiële grondstoffen versterken deze landen hun positie in de wereldhandel. De dominantie van de dollar wordt ondermijnd; als die positie verzwakt, verplaatst handel zich naar andere valuta's en verliest het Westen economische invloed.

2

Bewust consumeren

We leven in een tijd waarin alles op elk moment beschikbaar lijkt, maar waarin steeds meer mensen zich afvragen of dat eigenlijk wel wenselijk is. De 24/7 consumptiecultuur maakt langzaam plaats voor bewuster koopgedrag. Lokaal kopen, tweedehands ruilen en het ondersteunen van kleine ondernemers worden manieren om controle terug te nemen over wat er te consumeren is. We accepteren steeds vaker dat niet alles altijd voorradig hoeft te zijn. De norm verschuift: van directe bevrediging naar bewuste keuzes.

Deze verandering komt niet alleen voort uit duurzaamheidsoverwegingen, maar ook uit noodzaak. Door stijgende prijzen staan we stil bij waar we ons geld aan uitgeven en welke merken écht iets toevoegen aan ons leven. Consumenten zijn kritischer, waardengedrevener en verwachten dat merken verder kijken dan winst. Niet de klant staat centraal, maar het leven van de klant: bedrijven die als 'life-centric' opereren, maken een verschil door relevant, betrouwbaar en betekenisvol te zijn.

Daarnaast groeit het bewustzijn dat spullen niet gemaakt zijn om meteen te verdwijnen. Producten moeten langer meegaan, repareerbaar zijn en passen binnen een circulair systeem. De consument heeft steeds hogere verwachtingen naar bedrijven en merken als het aankomt op transparantie en het maken van eerlijke impact. Consumenten zijn kritisch en doorzien merkbeloftes vol greenwashing en zogenaamde impact voor de bühne.

Made in Europe

In reactie op geopolitieke spanningen en een groeiend anti-Amerikaans sentiment lanceert Deense supermarktketen Salling Group het label 'Made in Europe'. Een ster op prijskaartjes toont snel of een product van een Europees bedrijf komt, en speelt zo in op de vraag naar herkomsttransparantie en steun voor Europese merken.

Voedsel en water schaarste

Klimaatverandering en watertekorten zullen onze voedselvoorziening ingrijpend gaan beïnvloeden. Initiatieven zoals het ‘Museum of Endangered Foods’ en ‘The Drop Store’ (afbeelding) tonen hoe kwetsbaar ons voedselsysteem is. Ze waarschuwen voor het verdwijnen van alledaagse producten als avocado’s, koffie en wijn, en schetsen een toekomst waarin schoon water een luxeartikel wordt.

Maatschappelijke betrokkenheid van bedrijven

IKEA UK werkt met Shelter samen om de wooncrisis aan te pakken. Miljoenen huurders in de UK hebben moeite om rond te komen. Daarom worden IKEA-medewerkers opgeleid tot ‘Life at Home Experts’ die klanten adviseren over woonrechten en hulp bieden. Zo verbreedt IKEA zijn rol van winkel naar maatschappelijke speler.

“Chinese webshops winnen snel terrein. In 2024 was 28% van de buitenlandse online aankopen door Nederlandse consumenten gedaan bij Chinese webshops zoals TEMU en SHEIN.”

GfK (NIQ), 2024

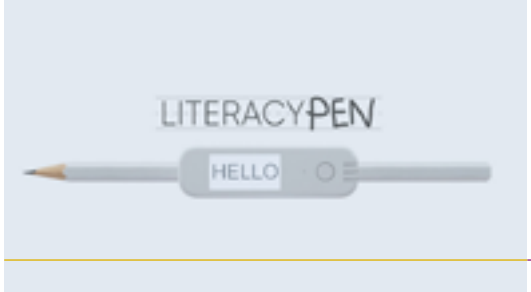
3

Diversiteit & inclusiviteit

Onze samenleving wordt steeds diverser, zowel cultureel als sociaal. Door globalisering en verstedelijking leven we dichter op elkaar in steeds kleurrijkere en multiculturelere steden. Dat vraagt om systemen die iedereen meenemen – ongeacht afkomst, geloof, gender, beperking of sociaal- economische status. Waar instituties lange tijd ontworpen waren voor een bevoorrechte minderheid, groeit het bewustzijn dat de welvaartsverdeling ook anders ingericht kan worden. Of het nu gaat om toegankelijke publieke ruimte, inclusieve technologie of eerlijke werving en selectie – de roep om gelijkwaardigheid klinkt luider dan ooit.

Diversiteit beperkt zich al lang niet meer tot kleur of afkomst. Gender, seksualiteit en neurodiversiteit worden steeds meer als spectrum benaderd, waardoor mensen steeds meer ruimte krijgen om zichzelf op hun eigen manier uit te drukken. Jongere generaties nemen hierin het voortouw en verwachten dat merken, werkgevers en overheden dit erkennen én actief ondersteunen. Bedrijven die hierin falen, worden ter verantwoording geroepen. Diversiteit zonder inclusie is niet genoeg: het gaat niet alleen om ‘wie er aan tafel zit’, maar ook of diegene zich gehoord en veilig voelt.

Tegelijkertijd verschuift de aandacht naar bredere vormen van inclusiviteit die niet gebonden zijn aan linkse of rechtse politieke ideologie, maar zich meer richten op financiële gelijkheid en digitale toegankelijkheid. Denk aan betaalbare dienstverlening, digitale financiële oplossingen die ook werken voor mensen met weinig geld of met minder ontwikkelde digitale vaardigheden, en oplossingen waarbij in het ontwerpproces al rekening wordt gehouden met fysieke of mentale beperkingen.

Laaggeletterdheid tegengaan

Er ontstaan steeds meer initiatieven die laaggeletterden helpen beter mee te komen in de maatschappij. Een voorbeeld van Google en de World Literacy Foundation is de Literacy Pen (afbeelding), een eenvoudig apparaat dat geletterdheidsvaardigheden ondersteunt via geschreven en visuele herhaling. Of het Anti-Text Café, waar bezoekers ervaren hoe het is om te leven zonder geschreven taal.

Bias in AI data

Gelijkwaardige representatie in data is essentieel voor accurate informatie. Het Franse vervoersbedrijf Heetch zag hoe AI de ‘Banlieue’ negatief afbeeldde en besloot het beeld te corrigeren met honderden echte foto’s. Via ansichtkaarten en QR-codes worden bewoners betrokken om hun verhalen te delen, zodat AI een realistischer en positiever beeld leert.

De digitale kloof

Hood Code biedt jongeren in sociale woningbouw in New York gratis codeerlessen na schooltijd, om de digitale kloof te dichten en gelijke kansen te creëren. Het initiatief helpt kinderen zonder toegang tot computers of betaalde naschoolse activiteiten vaardigheden ontwikkelen, met als doel de cyclus van armoede en uitsluiting te doorbreken.

"Nederland is in 2050 drukker, grijzer en diverser dan nu, en het matigen van migratie en beter verdelen van de beperkte ruimte is noodzakelijk."

Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050, 2025

"1 op de 9 Nederlanders heeft een beperking – variërend van zelfstandig wonen zonder ondersteuning tot wonen in een zorginstelling met intensieve zorg."

Rijksoverheid, 2025

Terugbrengen van diversiteitsprogramma's

Onder druk van conservatieve kritiek en boycots, o.a. aangewakkerd door president Trump, passen bedrijven hun inclusiviteitsbeleid aan of maken het minder zichtbaar. Uit angst voor reputatieschade om omzetverlies mijden ze uitgesproken standpunten over maatschappelijke thema's.

Foto: Joe Raedle/Getty Images

Focus op gezondheid

4

Gezondheid is niet langer iets wat we overlaten aan toeval of artsen — het is een levensproject geworden. Dankzij draagbare gadgets, apps en AI weten we steeds meer over onze slaap, voeding, stressniveaus en zelfs genetische aanleg. Deze data maken het mogelijk om niet alleen te genezen, maar vooral te voorkomen. We bewegen richting een wereld waarin gezondheid gepersonaliseerd, realtime en zelfgestuurd is. We worden onze eigen dokter, gewapend met meetapparatuur, algoritmes en een groeiende obsessie met optimaal presteren.

De zorg verschuift van ziekenhuizen naar huiskamers, van acute hulp naar langetermijnpreventie. En dat is nodig, want de druk op traditionele zorgsystemen neemt wereldwijd toe. Er is een onevenwichtige verhouding tussen zorgvraag en zorgaanbod, met te weinig artsen per inwonersaantallen. Tegelijkertijd groeit de fascinatie voor longevity: we willen niet alleen langer leven, maar vooral langer gezond blijven leven. Veroudering wordt steeds vaker gezien als een behandelbaar proces, niet als een onvermijdelijk lot. Biohacking, precisievoeding en gepersonaliseerde supplementen zijn onderdeel geworden van een nieuw ideaal: fysiek én vitaal ouder worden.

Onze benadering van gezondheid wordt steeds holistischer. Het draait niet alleen om lichaamsgewicht of bloeddruk, maar ook om mentale rust, sociale verbinding, financiële stabiliteit en zingeving. Van overheden, organisaties en merken wordt verwacht dat ze de gezondheid van de consument in acht nemen en hier een positieve bijdrage aan leveren waar mogelijk.

Preventieve gezondheidsscan

De Neko Health Body Scan, ontwikkeld door Spotify-oprichter Daniel Ek, brengt in één uur 50 miljoen datapunten van het lichaam in kaart om vroegtijdige gezondheidsproblemen op te sporen. Dankzij AI en sensortechnologie biedt de scan snelle, betaalbare en preventieve zorg met directe resultaten en persoonlijk consult.

"Het is heel goed mogelijk dat de eerste persoon die 150 jaar wordt al geboren is."

David Sinclair, director of the Harvard Medical School's Paul F. Glenn Center for Biology of Aging Research, 2023

4 – FOCUS OP GEZONDHEID

Coaches voor levensverlening

‘Longevity concierges’ zijn de nieuwe statussymbolen in Sillicon Valley. Deze diensten combineren AI, bloedtesten en gepersonaliseerde supplementen om gebruikers te helpen hun levensduur te verlengen en gezondheid te optimaliseren.

“Naar verwachting heeft twee op de drie Nederlanders problemen met overgewicht in 2050.”

IVM, 2024

Digitale dokterskamer

In Frankrijk worden in regio’s met een artsentekort hightech telemedicine-cabines uitgerold. Patiënten voeren zelf metingen uit, zoals bloeddruk en zuurstofsaturatie, terwijl ze via video contact hebben met een arts op afstand. Een innovatief antwoord op de druk op de zorg.

Stressvrije dorpen

In Zuid-Korea leidt extreme prestatiedruk tot hoge zelfdodingscijfers onder jongeren. Om die druk te doorbreken biedt het Don’t Worry Village in Mokpo een rustige plek, ver van het hectische Seoul. Het dorp biedt jonge stedelingen een adempauze om na te denken over hun toekomst, weg van de stress van de prestatiemaatschappij.

Kunstmatige Intelligentie

5

Kunstmatige intelligentie verandert niet alleen de wereld om ons heen, maar ook ons als mens. Waar technologie vroeger vooral een hulpmiddel was, is Artificial Intelligence (AI) nu een gesprekspartner, een adviseur en soms zelfs een creatieve medemaker. In het dagelijks leven zorgt dat voor gemak en snelheid maar ook voor vervreemding. Want, als een algoritme je muziek kiest, je liefdesleven beïnvloedt of je carrièrepad bepaalt, blijft de vraag wie er eigenlijk nog echt beslist.

Werk verandert fundamenteel: routinetaken verdwijnen terwijl menselijke kwaliteiten zoals creativiteit, empathie en oordeelsvermogen juist belangrijker worden. Tegelijkertijd voelen veel mensen zich overvraagd omdat ze moeten samenwerken met een technologie die ze niet volledig begrijpen of kunnen controleren.

Ook in onze relaties verschuift er iets. AI zorgt voor verbinding, maar creëert ook afstand. Virtuele vrienden, sociale robots en digitale gesprekspartners geven een gevoel van contact, maar confronteren ons tegelijk met de vraag wat echt en oprecht is. En dan is er die diepere existentiële kwestie: als AI kunst maakt, teksten schrijft en gesprekken voert, wat betekent het dan nog om mens te zijn? Misschien is dat wel de kern van de impact. AI dwingt ons opnieuw na te denken over wat ons uniek maakt. Niet om onszelf te verdedigen tegen technologie, maar om bewust te kiezen voor wat we willen behouden, verdiepen en herwaarderen in een wereld waarin steeds meer mogelijk is.

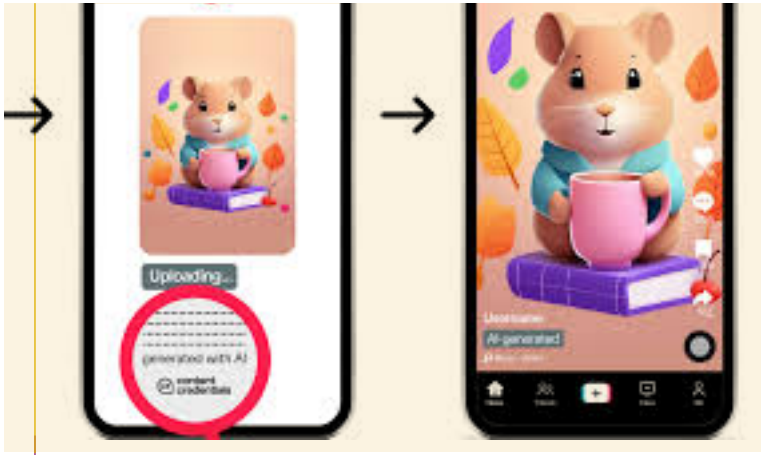
AI als president

De Libanese krant AnNahar heeft een ‘AI-president’ ontwikkeld. Een innovatieve reactie op jarenlange politieke verlamming in het land. De AI, getraind op 90 jaar onafhankelijke journalistiek, biedt burgers en beleidsmakers een nieuw soort leiderschap: onpartijdig, datagedreven en continu beschikbaar.

“Naar schatting zal 65% van Gen Alpha later een beroep uitvoeren dat nu nog niet bestaat.”

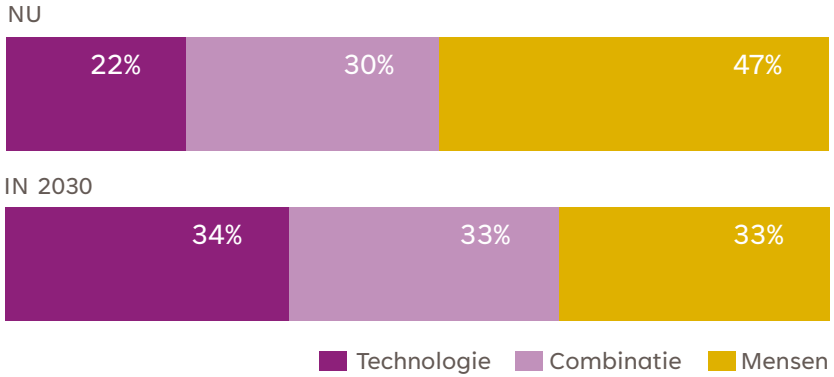
McCrindle, 2025

5 – KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE

‘Made by AI’

TikTok is actief bezig met het invoeren en uitbreiden van een label “Gegenereerd door AI” voor video’s. Met dit initiatief wil het platform transparantie bevorderen en misinformatie tegengaan, door kijkers te informeren wanneer content significant is aangepast of volledig is gegenereerd door kunstmatige intelligentie.

Trouwen met AI

Steeds meer mensen zoeken emotionele verbinding met kunstmatige intelligentie. Voor sommigen gaat deze digitale band zo ver dat ze een huwelijk aangaan met hun AI-partner, zoals Jacob van Lier, die zijn liefde voor de chatbot Aiva bezegelde met een ceremonie.

Foto: Omroep Brabant

6

Individualisme & collectivisme

We leven in een tijd waarin het individu centraal staat. Zelfontplooiing, autonomie en authenticiteit zijn de nieuwe idealen. Mensen willen hun leven inrichten op een manier die past bij hun persoonlijke waarden en verlangens. Dat zie je terug in leefstijlkeuzes: meer mensen werken parttime, kiezen voor werk met zingeving, volgen de principes van slow living of zoeken bewust geluk in het alledaagse. We willen niet alleen 'succesvol' zijn, maar vooral betekenisvol voor onszelf en de maatschappij. Tegelijk groeit de druk om alles uit het leven te halen. Via sociale media vergelijken we voortdurend onze prestaties, reizen en geluksmomenten met die van anderen, waardoor het streven naar de beste versie van jezelf soms eerder uitputtend dan bevrijdend voelt.

Deze focus op het individu heeft ook onze kijk op relaties en gezinsvormen veranderd. Het najagen van eigen geluk staat vaker voorop, wat leidt tot flexibelere relatievormen, meer echtscheidingen en een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. Westerse overheden maken zich zorgen over de gevolgen hiervan, zoals dalende geboortecijfers en een toenemende zorgvraag onder ouderen. Tegelijk groeit het besef dat deze hyperindividuele samenleving nieuwe sociale risico's met zich meebrengt. Eenzaamheid is geen uitzondering meer, maar een structureel probleem bij jong én oud. En juist dát besef zet iets collectiefs in beweging.

Want individualisering roept ook om een tegenbeweging voor collectivisering. De kletskassa in de supermarkt, de opkomst van buurtinitiatieven, co-living projecten of nieuwe vormen van rouwverwerking laten zien dat we verlangen naar contact en gemeenschap. Zelfs de dood is niet langer een onderwerp dat we automatisch overlaten aan traditie of religie: steeds meer mensen willen zélf bepalen hoe hun afscheid eruitziet, of zelfs hoe hun digitale leven voortleeft na hun dood. Die behoefte aan autonomie beperkt zich dus niet tot het leven, maar strekt zich uit tot het einde ervan.

Werkgevers vergoeden IVF

Steeds meer bedrijven, ondersteund door Fertifa, vergoeden vruchtbaarheidsbehandelingen zoals IVF. Dit verbetert de bedrijfscultuur, trekt talent aan en voorkomt vertrek: 53% van de mensen met vruchtbaarheidsproblemen blijft eerder bij een werkgever die dit aanbiedt. Bedrijven als Spotify, Tesla en LinkedIn lopen hierin voorop.

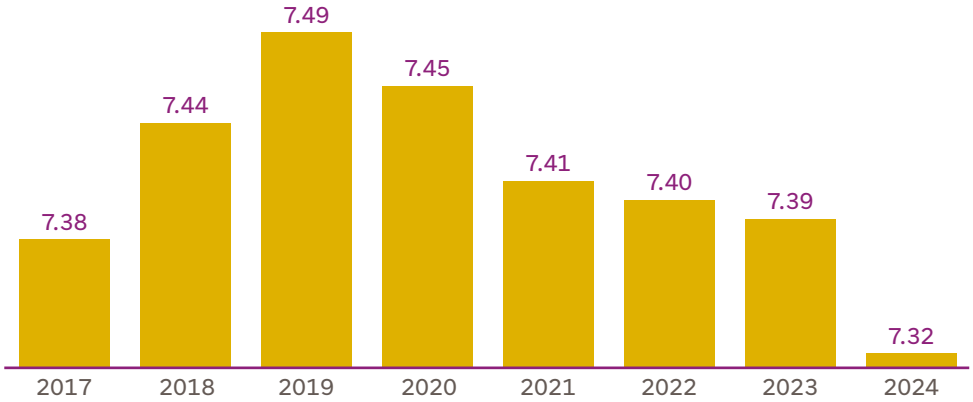
"In 2070 zal een gemiddeld huishouden naar verwachting nog maar uit 2,06 personen bestaan."

CBS, 2021

Huishoudens in Nederland worden steeds kleiner. In 1971 bestond een huishouden gemiddeld nog uit 3,20 personen; begin 2021 was dat al gedaald naar 2,14. Door vergrijzing, minder paarvorming en meer scheidingen groeit het aantal eenpersoonshuishoudens.

6 – INDIVIDUALISME & COLLECTIVISME

In het jaarlijkse World Happiness Report van de VN stijgt Nederland in 2025 één plekje, naar nummer 5. Gemiddeld blijken de inwoners van westerse landen echter steeds minder tevreden dan voorheen.

"Over het algemeen zijn de westerse geïndustrialiseerde landen nu minder gelukkig dan tussen 2005 en 2010."

World Happiness Report, 2025

Coöperatieve voedselvoorziening

Supercoop in Berlijn is meer dan een supermarkt, het is een beweging. Leden bezitten en runnen de winkel samen, werken elk drie uur per maand mee en beslissen via democratisch bestuur. Deze coöperatieve biedt lokaal, biologisch en betaalbaar voedsel voor iedereen.

Kiezen voor zingeving

Steeds meer hoogopgeleiden kiezen, in de zoektocht naar zingeving, voor ambacht in plaats van de kantoorbaan. In hippe bakkerijen als Fort 9 werkt tot 90% academisch geschoold personeel. Deze trend doorbreekt het idee dat praktisch werk 'laag' is en speelt in op het groeiende tekort aan ambachtslieden.

7

Duurzaamheid & klimaatverandering

Duurzaamheid is geen abstract ideaal meer, want klimaatverandering is een harde realiteit die ons dagelijks raakt. Van overstromingen tot bosbranden en extreme droogte: de gevolgen van klimaatverandering zijn voelbaar en zetten druk op overheden, bedrijven en burgers. CO_2-uitstoot wordt meetbaar en belastbaar, ketens moeten transparanter, en de 'ware prijs' van producten (inclusief milieuschade) wordt steeds vaker zichtbaar. Recycling, upcycling en circulariteit groeien uit tot de norm, niet enkel als marketingtool of hype, maar juist ook als noodzaak. Tegelijk ontstaat er een nieuwe waardering voor lokaal: van grondstoffen tot voedselproductie, dichtbij is niet alleen duurzamer, maar ook transparanter en vertrouwder in de ogen van de consument.

Waar duurzaamheid lang een pleidooi voor 'minder' was, zien we nu juist duurzame innovatie als ecologische en economische winst. Technologie en natuur staan niet langer tegenover elkaar, maar werken samen in symbiose. AI helpt bij het opsporen van bosbranden, het monitoren van ecosystemen en zelfs bij het vertalen van signalen uit de natuur naar mensentaal. De ontwikkeling dat we letterlijk kunnen 'luisteren naar de aarde' versterkt empathie voor onze leefomgeving. Steeds meer jongeren maken duurzaamheid tot een persoonlijke missie, niet alleen uit moreel besef, maar omdat ze beseffen dat hun toekomst er direct van afhangt. De druk op bedrijven om hun waardecreatie te koppelen aan ecologische impact groeit dan ook met de dag.

Tegelijk keren we terug naar vergeten wijsheid. Inheemse volkeren worden erkend als beschermers van ecosystemen en natuurgebieden krijgen juridisch een stem. Rewilding-projecten, herwaardering van inheemse soorten en een verschuiving van ego naar eco wijzen op een collectieve zoektocht naar herstel van ecosystemen én van onze relatie met de planeet.

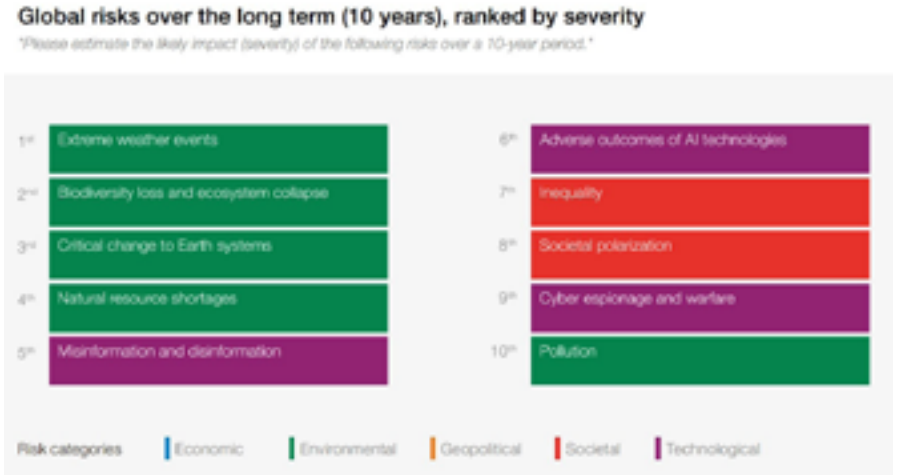

"Milieu risico's vormen 5 van de 10 grootste risico's voor de komende 10 jaar."

The World Economic Forum, 2025

Circulair de dood in

De 'Loop Living Cocoon' is een biologisch afbreekbare doodskist die binnen 45 dagen afbreekt. Het lichaam kan zo op natuurlijke wijze verteren, terwijl het de bodem verrijkt. Het biedt een duurzaam alternatief voor traditionele uitvaarten en draagt het bij aan een circulaire levenscyclus.

De natuur voelen

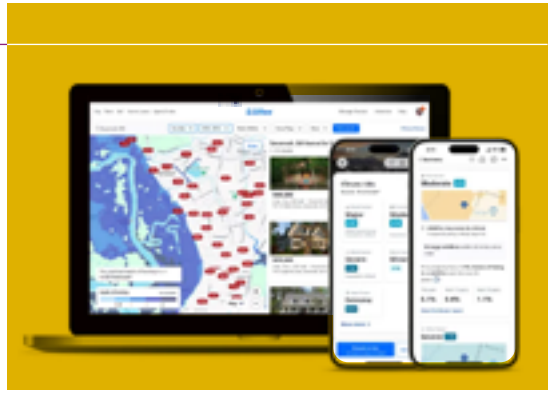
Het Gaia Communicatie Systeem is een draagbaar apparaat dat onzichtbare signalen uit de natuur omzet in voelbare trillingen en lichtsignalen. Zo kunnen gebruikers de gezondheid van ecosystemen fysiek ervaren. Het systeem bevordert natuurbewustzijn en is bruikbaar in educatie, ontwerp en milieubeleid.

"In 2050 is de Nederlandse economie volledig circulair."

Rijksbreed programma Circulaire Economie, 2025

Kopen zonder klimaatrisico's

Zillow, een Amerikaans online vastgoedplatform biedt naast woningprijzen, buurtdata en markttrends nu ook informatie over klimaatrisico's. Kopers krijgen inzicht in overstromings-, hitte-, brand- en luchtkwaliteitsrisico's tot 30 jaar vooruit. De tool speelt in op de groeiende vraag naar transparantie over klimaatimpact bij vastgoedkeuzes.

"Op dit moment is 1% van de wereld een bijna onbewoonbare hete zone. Tegen 2070 kan dat aandeel oplopen tot 19%."

The World Economic Forum, 2025

Emoties van dieren begrijpen

AI kan al voor zo'n 90% zeker de emoties van 7 verschillende hoefdieren interpreteren. De Moral Weight Index van Bob Fischer laat zien welke emoties dieren mogelijk ervaren. Het model benadrukt dat dieren zoals varkens waarschijnlijk een rijk emotioneel leven hebben en helpt bij het ethisch afwegen van hun welzijn.

8

Technologisering

Technologie is niet langer iets wat we gebruiken, het is iets waarmee we samenleven. Van slimme woningen tot draagbare sensoren: apparaten worden steeds kleiner, onzichtbaarder en geïntegreerd in ons lichaam en onze omgeving. Exoskeletten, chips onder de huid en draagbare gadgets die onze vitale functies monitoren zijn geen toekomstfantasie meer, maar dagelijkse realiteit. Deze versmelting van mens en machine, ook wel human enhancement, verandert hoe we ons lichaam ervaren, verbeteren en zelfs uitbreiden. Technologie verlengt onze fysieke mogelijkheden en stelt ons in staat om grenzen van leeftijd, gezondheid en vermoeidheid te verleggen.

Tegelijk zien we een nieuwe generatie robots opkomen: niet langer alleen industrieel en functioneel, maar ook sociaal en empathisch. In de zorg, landbouw en dienstverlening nemen robots steeds vaker menselijke taken over, niet alleen ter vervanging maar ook als aanvulling. Ze worden ontworpen met zachtere vormen, responsieve communicatie en toenemende emotionele intelligentie. De opkomst van AI versnelt deze ontwikkeling, vooral wanneer het wordt verweven met robotica en autonoom handelende systemen. Technologie wordt zo niet alleen slimmer, maar ook benaderbaarder, en daarmee onmisbaarder.

Een belangrijke drijvende kracht achter technologisering is de zoektocht naar nieuwe, duurzamere energiebronnen. Terwijl fossiele brandstoffen hun houdbaarheidsdatum naderen, zien we een explosie aan innovatie op het gebied van alternatieve energie. Denk aan kinetische energie die wordt opgewekt door beweging, zonne-energie geïntegreerd in oppervlakken zoals dakpannen en wegen, en auto's die zichzelf opladen via inductie terwijl ze over de snelweg rijden. Ook waterkracht uit golven en getijden, biobrandstoffen uit algen en experimenten met lokale kernfusie openen nieuwe perspectieven op energieopwekking.

Vertical farming

Verticale boerderijen kunnen dankzij slimme waterrecyclage duurzaam verse producten leveren aan grote gemeenschappen. De oplossingen van Plenty leveren bijvoorbeeld tot 350 keer meer opbrengst per hectare met slechts 1% van de landoppervlakte en gebruiken 95% minder water.

Communiceren met machines

Neuralink implanteerde in 2024 succesvol het N1-apparaat, waarmee verlamde mensen apparaten kunnen bedienen met hun gedachten. Ondanks ethische vragen die deze ontwikkelingen oproepen verwachten ze dat tegen 2030 miljoenen mensen op deze manier razendsnel met AI kunnen interacteren.

Solar communities

In Schönau, Duitsland, richtten burgers na de Tsjernobyl-ramp energiecoöperatie EWS op om schone stroom te leveren. Dankzij deregulering namen zij zelfs het elektriciteitsnet over. Het voorziet nu 170.000 huishoudens van groene energie.

"Tegen 2050 zal de wereldwijde vraag naar elektriciteit 3 tot 5 keer zo hoog zijn als in 2022. Om klimaatdoelen te halen, moeten fossiele brandstoffen volledig worden uitgefaseerd. Dat wil zeggen dat de productie van CO_2-vrije elektriciteit uit zon, wind en kernenergie 7 tot 9 keer moet toenemen om deze groeiende vraag duurzaam te dekken."

Planbureau voor de Leefomgeving, 2024

– "Met een 'hallo' tonen Microsoft en UW de eerste volledig geautomatiseerde DNA-gegevensopslag."

University of Washington, 2019

Sociale robots

We zien steeds meer robots in ons dagelijks leven. De sociale robot Moxie helpt kinderen spelenderwijs met het ontwikkelen van sociale, emotionele en cognitieve vaardigheden. De AI-gestuurde robot is ontworpen door experts en heeft een vriendelijke, Pixar-achtige uitstraling.

9

Verstedelijking

Steden zijn wereldwijd in opkomst als economische, sociale en culturele zwaartepunten. Naar verwachting woont in 2050 bijna 70% van de wereldbevolking in steden, wat enorme druk legt op infrastructuur, voorzieningen en leefruimte. De groeiende bevolkingsdichtheid stelt steden voor de uitdaging om energie, openbaar vervoer, zorg, water- en voedselvoorziening efficiënter en duurzamer te organiseren. Tegelijkertijd rijst de vraag: voor wie blijft de stad nog toegankelijk? De kloof tussen de 'elitaire stedelingen' en groepen die de stad niet meer kunnen betalen groeit, en vraagt om slimme, eerlijke oplossingen in ruimtelijke ordening en sociaal beleid.

De leefbaarheid van steden wordt een centraal thema. Niet alleen de fysieke ruimte, maar ook de sociale cohesie komt onder druk te staan. Lucht-, licht- en geluidsvervuiling worden aangepakt met groenere straatbeelden en autoluwe zones. Tegelijkertijd ontwerpen we steden steeds vaker vanuit het perspectief van de mens, met concepten als de '15-minutenstad' waarin alle basisvoorzieningen op loop- of fietsafstand zijn. De openbare ruimte speelt daarin een cruciale rol: ontmoetingsplekken, multifunctionele parken en toegankelijke voorzieningen moeten verschillende generaties en leefstijlen verbinden.

Tegenover de overvolle stad staat het uitdunnende platteland. Jongeren trekken naar stedelijke gebieden, waardoor landelijke regio's vergrijzen en voorzieningen verdwijnen. Maar juist deze leegte opent nieuwe kansen: voor rust, ruimte en herwaardering van het lokale. Wanneer steden te druk, duur of onpersoonlijk worden, wint het platteland opnieuw aan aantrekkingskracht. Verstedelijking gaat dus niet alleen over het vormgeven van de stad, maar ook over de omliggende gebieden.

Luchtzuivering door algen

Plantgevulde gordijnen met microalgen hangen aan gevels in steden en helpen actief de lucht te zuiveren. Deze levende muren gebruiken fotosynthese om CO_2 uit de lucht te halen. Bovendien kunnen de algen een deel van het stedelijk afval metaboliseren, wat bijdraagt aan een schonere en duurzamere stedelijke omgeving.

Verkennen van mobiliteit

Toyota's Woven City, aan de voet van Mt. Fuji, is een futuristische teststad waar nieuwe oplossingen worden ontwikkeld voor stedelijke uitdagingen. Het project markeert ook Toyota's transitie van autofabrikant naar aanbieder van geïntegreerde mobiliteit en lifestyle-oplossingen.

9 – VERSTEDELIJKING

"Tegenwoordig woont 55% van de wereldbevolking in stedelijke gebieden, een aandeel dat naar verwachting zal stijgen tot 68% in 2050."

United Nations, 2024

"Drie kwart van de Europeanen woont in een stad en wordt op dit moment blootgesteld aan luchtvervuiling. De mate van vervuiling is zo ernstig dat er jaarlijks minstens 250.000 mensen door overlijden."

World Health Organisation, 2024

De eetbare stad

'De Eetbare Stad' in Duitsland, is ontworpen om voedselproductie te integreren in de stedelijke omgeving. Bewoners hebben hierdoor direct toegang tot verse, lokale producten via gemeenschappelijke tuinen en boomgaarden. Het project stimuleert niet alleen duurzame voedselproductie, maar versterkt ook gemeenschapsbetrokkenheid en milieubewustzijn.

Communes als oplossing

Co-living helpt bij uiteenlopende uitdagingen, zo ook voor alleenstaande ouders. Woonruimte wordt weer betaalbaar door gedeelde appartementen en gemeenschappelijke ruimtes. Extra diensten zoals oppas en koken maken het leven makkelijker en versterken de gemeenschap.

10

De virtuele wereld

De fysieke en digitale wereld versmelten in rap tempo tot één hybride realiteit. Waar de metaverse eerst werd gezien als een afzonderlijke digitale wereld, zien we nu vooral mixed reality-oplossingen die digitale lagen over onze fysieke omgeving leggen. Denk aan digital twins van steden, gebouwen of producten, en virtuele kopieën van mensen of processen die worden ingezet voor simulaties, training of service. Deze phygital toepassingen veranderen hoe we werken, leren en recreëren. Winkels, musea en zelfs zorginstellingen ontwikkelen digitale tegenhangers van hun fysieke aanbod, waardoor functies als verkoper, gids of adviseur volledig virtueel kunnen worden ingevuld.

Gamificatie speelt een centrale rol in deze verschuiving. Platforms als Roblox, Minecraft en Fortnite zijn niet langer alleen games, maar ook podia, klaslokalen en marktplaatsen. Virtuele concerten, digitale modemerken en NFT-skins trekken massaal jong publiek aan, dat soms meer uitgeeft aan digitale outfits dan aan echte kleding. Deze generatie groeit op met een fluïde verhouding tot identiteit: wie je online bent, is minstens zo belangrijk als wie je offline bent. Virtuele influencers, avatars en zelfs popgroepen zonder fysieke vorm hebben een trouwe fanbase, ongeacht of ze 'echt' zijn. De grens tussen echt en nep vervaagt, en blijkt minder belangrijk dan ooit.

Tegelijkertijd groeit het besef dat we steeds moeilijker kunnen loskomen van onze schermen. De constante stroom van notificaties, updates en digitale prikkels maakt het lastig om écht offline te zijn. Schermverslaving is een serieus en wijdverspreid probleem geworden onder verschillende leeftijdsgroepen. We proberen grip terug te krijgen via hardware en apps die schermtijd monitoren en beperken, door bewust digitale pauzes in te lassen of door fysieke ruimtes op te zoeken waar technologie even geen rol speelt. Denk aan telefoonvrije cafés, retraites of (dating)bijeenkomsten waar echte aandacht en offline-verbinding centraal staan.

Praten met de doden

De kracht van technologie kan worden ingezet bij het verwerken van verlies. De documentaire 'Meeting You' toont een emotioneel moment waarin een moeder haar overleden dochtertje ontmoet via een virtuele recreatie.

"Een Roblox gebruiker betaalde ruim $4.100 voor een exclusieve virtuele tas, bijna $800 meer dan het 'echte' expemplaar van $3.400. De virtuele tas was slechts één uur beschikbaar tijdens de Gucci Garden tentoonstelling."

Hypebeast, 2021

10 - DE VIRTUELE WERELD

Lopen door VR

Ontwikkelingen rondom virtuele oplossingen gaan razendsnel met veel nieuwe mogelijkheden voor gaming en entertainment. Disney's Holotyle-technologie laat VR-gebruikers vrij bewegen in de fysieke ruimte met real-time tracking en een slimme 'mat'. Dit zorgt voor een nog sterkere immersieve en interactieve ervaring.

Virtuele toegankelijkheid

In de populaire game Fortnite is een holocaustmuseum geopend. Een virtuele, educatieve ervaring over de holocaust, met aandacht voor diverse verhalen zoals die van LHBTI-joden en de Black Panther-beweging. Het is vrij toegankelijk voor kinderen én volwassenen die normaal gesproken geen museum kunnen bezoeken vanwege afstand of kosten.

Offline-club

Als tegenbeweging op alle virtualisering biedt The Offline Club in Amsterdam een digitaal detox-initiatief waarbij deelnemers hun telefoon inleveren om ongestoord te ontspannen, lezen, spelen of creëren. Hier wordt mindful leven en echte sociale interactie bevorderd, ideaal voor iedereen die de balans tussen online en offline wil herstellen.

Colofon

Copyright ©2025
Gemeente Maashorst

Opgesteld door: Gemeente Maashorst en SixFingers
Vormgeving: Gemeente Maashorst

Projectgroep Maashorst2050
L. Schopen
A. Hermens
M. Senden
V. Stevens
E. van Eck
I. Hermkens
T. Dwyer
J. van Erp
B. Claassen
T. van Vessem
H. Velthuis
F. Beijer
C. Thomassen

SixFingers
I. van de Wildenberg
S. van Erp
R. Adams

Aan dit document kunnen geen rechten ontleend worden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.